

► **IFOKUS** Narkotikapolitikens vägval ► **INTERVJU** Fjäril med viljestyrka
REPORTAGE ISLANDS BAKSMÄLLA ► **ESSÄ** Låt tönten regera!

accent

MONOPOLET HOTAT – IGEN

Svenska vinbönder på krigsstigen

En olycka händer så lätt...

Försäkra det viktigaste du har!

Att råka ut för en olycka eller sjukdom behöver inte alltid vara allvarligt. Men resultatet kan bli en livslång invaliditet som påverkar ditt barns framtida försörjning.

Ställ dig frågan: Hur klarar sig mitt barn ekonomiskt om något skulle hända?

De flesta försäkringar som barnen har genom förskola eller skola har en begränsad omfattning. De gäller till exempel inte på fritiden eller för sjukdom.

Det är därför viktigt att du kompletterar med en egen försäkring för att ditt barn ska ha ett försäkringsskydd som gäller vid alla tillfällen. Dygnet runt.

Genom IOGT-NTO-rörelsens samarbete med SalusAnsvar kan du som är medlem teckna försäkringar för Liv & Hälsa. Försäkringarna ger ett ekonomiskt skydd för dig och din familj om något skulle hända.

Vänta inte med att försäkra dina barn och dig själv.

Ring SalusAnsvar Kundcenter Liv & Hälsa. **Idag!**

Telefon **0200-87 50 30** eller besök **www.salusansvar.se/iogtnto**

IOGT-NTO-rörelsens samarbete med SalusAnsvar har en nästan 70 år lång historia. SalusAnsvar har under hela denna tid stött rörelsens arbete inom alkohol- och narkotikafrågor.

IOGT-NTO

i samarbete med

SALUSANSVAR

Vinbönder hotar monopolet

8 AKTUELLT Sveriges störste vinodlare Lauri Pappinen vill kunna sälja sitt vin direkt på sin Gotlandsgård och lobbar stenhårt för en ändring av lagen. Ingen stor sak anser förespråkarna. Ännu ett hot mot monopolet säger motståndarna. I höst kommer alkohollagsutredningen att syna frågan.

REPORTAGE

Islands baksmälla

22 REPORTAGE Drickandet på Island har ökat mest i västvärlden. Huvudstaden Reykjavik gör allt för att framstå som partystaden nummer ett. Nu börjar baksmällan komma. Möt några som vill stoppa den farliga utvecklingen.

INTERVJU

Sofia Garad

30 INTERVJU Jag är motståndare till alla droger eftersom kvinnorna drabbas hårt. Vi måste arbeta mot khat i Sverige. Det säger Sofia Garad som fått Fjärilspriset för sin kamp mot drogen khat.

GODA LIVET

Trädgården läker både kropp och själ

34 GODA LIVET Trädgården är läkande för både kropp och själ säger forskningen. Britt-Marie Gilén från Hedemora som är ett levande exempel på hur blommor och gröna blad ger glädje i vardagen.

OPINION

Ideellt arbete måste vara roligt

4 LEDARE Ideellt arbete kan inte kommenderas fram. Medlemmar som inte trivs och har roligt nöjer sig med att betala avgiften för att andra ska göra jobbet.

IOGT-NTO måste bejaka töntigheten

18 ESSÄ IOGT-NTO måste våga bejaka sin töntighet – annars blir man som alla andra med utslätad profil. Det menar författaren och medlemmen Lars Åke Augustsson.

AKTUELLT

Samfund bildar ny nykterhetsrörelse

7 AKTUELLT I dagarna bildas Vita, en nykterhetsorganisation på kristen grund. Den har uppstått i spåren av den så kallade Åke Green-affären.

Narkotikakonferens för restriktiv politik

11 AKTUELLT Under tre dagar samlades över 600 delegater från 82 länder i Stockholm för att diskutera narkotika. Elva svenska organisationer arrangerade konferensen.

I RÖRELSE

Vad innebär medlemskapet?

40 I RÖRELSE Att vara med i IOGT-NTO är speciellt, tycker Kerstin, Hans, Britt-Inger och Martin, som Accent träffat för ett samtal om medlemskapet.

Vit Jul siktar på 20 000 kontrakt

44 I RÖRELSE Det blir en Vit Jul i år också. Efter förra årets succé höjs både målen och förväntningarna. Nytt för i år är ett försök att få företag att sponsra projektet.

FASTA AVDELNINGAR

LEDARE	4	AKTUELLT	11	INTERVJU	30	KORSORD	39
REDAKTION	5	TRE FRÅGOR	17	KULTUR	33	I RÖRELSE	40
INSÄNDARE	5	ESSÄ	18	KULTUR	36	FEM MINUTER	50
AKTUELLT	7	PRESSGRANNAR	18	HALLÅ DÅR	37	NÄSTA NUMMER	51
I FOKUS	8	REPORTAGE	22	KRÖNIKA	38	POSITIVA SLUTET	52

OMSLAGSBILD
Illustr: Eudardo Mutis

Ideellt arbete kan inte kommenderas fram, hur behjärtansvärda uppgifterna än är. Medlemmar som inte trivs och har roligt nöjer sig med att betala avgiften för att andra ska göra jobbet. En stor utmaning är att få både nya och gamla medlemmar att känna glädje i att göra jobbet tillsammans.

Frivilligt måste vara roligt

AV EVA ÅHLSTRÖM

Gemenskap, samhörighet, trivsel. Det är grunden för kamratgång och hobbyföreningar, men knappast för kamp mot droger och andra stora utmaningar – eller? Jo, faktiskt! Den som inte trivs och känner sig hemma i föreningen eller organisationen kan nog tänka sig att vara kvar som passiv eller stödjande medlem men är mindre intresserad av att delta i gemensamma aktiviteter eller att påverka verksamheten. Ideellt arbete är per definition frivilligt, och om man inte har roligt, finns det mycket annat att lägga sin tid på.

Forskaren Torbjörn Einarsson har i en undersökning av medlemskapet i åtta svenska organisationer funnit att de som är medlemmar av sociala skäl är de som i störst utsträckning ställer upp som frivilliga, är med och samlar in pengar och kan tänka sig att ställa upp som förtroendevalda. De som är med av kalkylmässiga skäl, alltså därför att medlemskapet ger dem förmåner av något slag, är minst intresserade av att delta och påverka, medan de som är med för idéernas skull ligger någonstans mitt emellan.

I intervjun längre fram i tidningen förklarar han att de flesta har mer än ett motiv för sitt medlemskap. I IOGT-NTO är de idealbaserade motiven starkare än i genomsnittsorganisationen, medan de sociala motiven är ungefär lika starka som i de andra undersökta organisationerna. I ett samtal med några medlemmar berättar de som varit med sedan de var unga att det från början var gemenskapen som lockade, och att engagemanget för idéerna och solidariteten med andra har växt med åren. För dem som blir medlemmar i

vuxen ålder, som de flesta av alla dem som värvats de senaste åren, är det idéerna och viljan att stödja en god sak som fått dem att gå med.

Utmaningen för oss som varit med länge blir att få de nya att känna sig välkomna i gemenskapen, upptäcka att det är roligt att vara med och genomföra allt från ett torgmöte till en värvarskampanj, att de behövs i gänget och att det faktiskt går att påverka verksamheten.

Gemenskap, samhörighet och trivsel är så mycket mer än småpratet kring kaffebordet – som förstås inte heller ska för-

»Roligast har vi oftast när vi jobbar tillsammans, när var och en bidrar på sitt sätt till ett gemensamt resultat.«

aktas som bränsle i allt föreningsarbete. Roligast har vi oftast när vi jobbar tillsammans, när var och en bidrar på sitt sätt till ett gemensamt resultat.

Ett bra exempel är kongresserna. Många medlemmar kan berätta om hur planeringen och genomförandet av en IOGT-NTO-kongress har fått både dem som alltid är aktiva och många som aldrig varit det tidigare att lägga ner otaliga arbetstimmar och svetsas samman i ett stort, gemensamt projekt.

De som jobbat för rörelsen i Almedalen de senaste åren berättar med samma entusiasm om stenhårt arbete, dåligt med

sömn och härlig gemenskap. Eller titta på UNFs återkommande ölköpskontroller, inte hade de kunnat fortsätta och få sådant genomslag om inte de som gör jobbet haft roligt!

Det är OK att välja att bara betala sin medlemsavgift för att stödja en idé och en verksamhet som man tror på och använda sin fritid till annat än föreningsaktiviteter eller till aktiviteter i någon annan förening. Men det är synd om någon avstår från att delta därför att hon eller han inte känner sig välkommen eller behövd i gemenskapen.

Vid årsskiftet startar IOGT-NTOs rådslag om rörelsens värdegrund och vad medlemskapet innebär. En central fråga, som det går bra att fundera på redan nu, är alltså: Hur gör vi det gemensamma arbetet roligt – för både nya och gamla medlemmar? ■

FÖR ÖVRIGT ANSER ACCENT ATT...

KF har nyktrat till

NÄTHANDEL Efter massiv kritik från kunder och medlemmar i konsumentkooperationen, och också från nykterhetsrörelsen och Systembolaget, har KF stoppat planerna på att sälja vin via Internet och leverera till kundernas dörrar. Nu nöjer man sig med att sälja mat. En välkommen tillnyktring.

Förvirrat tillstånd

KROG Efter problem med fylleri, våldsbrott och skottlossning blev en restaurant i Stockholm av med tillståndet att servera alkohol till fem på morgonen. När krogen stängde tidigare, minskade problemen – och därför har den återfått fem-tillståndet. Ett minst sagt förvirrat tillstånd måste råda hos tillståndsenheten.

Förlorade år i Danmark

FOLKHÄLSA Danskar lever i genomsnitt tre år kortare än svenskar. Forskaren Knud Juel vid Syddansk Universitet och Statens Institut för Folkesundhed drar slutsatsen att den lägre medellivslängden till största delen beror på danskarnas högre konsumtion av alkohol och tobak. Smakar det verkligen bäst "hvergang"?

Citatet

»Kan vi utveckla alkoholkulturen hur långt som helst?«

ANONYM INSÄNDARE som skriver om den okritiska hållningen media har till alkoholkulturen.

Skyddar barnen mot alkoholkulturen

ALKOHOL 400 000 barn lever i familjer där åtminstone någon av föräldrarna har ett riskbruk av alkohol. Det är en dubbling av antalet jämfört med tidigare beräkningar. Vem försöker skydda dessa barn?

Många gör allt för att bevara och utveckla alkoholtraditionen. Se på alla TV-program om mat och sprit och alla vinspalter i tidningarna! Titta på alla som utvecklar en allt högre alkoholkonsumtion.

Journalistkåren säger sig stå på den svages sida. Konstigt att man glömt barnen som lever med alkoholistföräldrar. Varför är men helt okritisk?

Kan vi utveckla alkoholkulturen hur långt som helst?

KRITIKER

Ta upp kampen mot alkoholkalaset

ALKOHOL Ja så blev det med alkoholkalaset! 16.000 - 17.000 tusen kör onyktra varje

Bilden vann förstapris som Prajdigaste hemmet på sajten QX Qruiser.

HBT = alkoholglorifiering

HBT På QX Qruiser, Nordens största HBTQ-site (homo, bi, trans, queer) har man i en medlemsomröstning utsett den bild som man anser bäst skildrar "det prajdiga hemmet 2008". Det vinnande fotot återger en rad flaskor med Absolut Vodka, med företagsnamnet i olika färger!

Det visar hur stark kopplingen har blivit mellan alkohol och HBT, och hur beklämande låg medvetenheten om alkoholens risker är i HBT-världen - även om det också finns motkrafter.

LARS

dag. Så det gäller att se upp.

På några år har antalet kvinnliga alkoholister ökat med 50 procent. Med stor tragik för många.

Ska vi låta den starka trion Bengt Fritiofsson, Steffo Törnqvist och Lasse Bengtsson hållas i sin kamp för att stärka och utveckla alkoholtraditionen i den effektiva Spritkanalen på TV?

Alkoholbranschen har många supportrar. Men låt oss som är rädda om folkhälsan på allvar ta upp kampen!

ERIK G L:SON

Ölen är inte oskyldigt blå

ALKOHOL I lokaltidningen skriver en debattör att ett par öl inte leder till fördärv. Det är delvis sant eftersom de flesta klarar sig. Dagens missbruk uppkom under en tid då alkoholdebuten vanligtvis inleddes i 18-20-årsåldern. Forskningen har nu lärt oss att yngre alkoholdebut innebär kraftigt ökad risk för framtida missbruk. Om en skolklass på 30 elever börjar dricka i 15-årsåldern, drabbas 12 av framtida missbruk. Börjar de vid 17 år

drabbas var fjärde. Från och med 20 år trillar bara var tionde dit. Prognosen bygger på en stor amerikansk undersökning, gjord av motsvarigheten till det svenska Folkhälsoinstitutet. Om vi godtar nyare mätningar av svenska ungdomars alkoholvanor, kommer i framtiden varannan säng på våra sjukhus att rymma alkoholbrukets offer. Vi måste få våra ungdomar att tänka efter före utan att använda droger som förvandlar beteende och framtid. Livet går inte i repris.

THORE GÄRMARK,
mångårig scoutledare,
lärare och rektor

Friskvård istället för alkohol

BEHANDLING Alkoholkonsumtionen ökar bland kvinnor. Till ökningen bidrar mogna kvinnor som lider av klimakterie- och övergångsbesvär och inte hittar någon lindring. Efter flera år av eget lidande och otaliga läkarbesök lyckades jag förbättra min situation. Jag började motionera, slutade att röka och ändrade min kost till att bli mer vegetarisk. Dessutom började jag att inta homeopatiska medel som jag själv upplevde fick mig att må mycket bättre mentalt. Medlen hittade jag i boken "Må bättre till kropp & själ" av homeopaten Pär Wahlström. Jag rekommenderar dem som drabbats att läsa den.

EN GLADARE JOHANNA

REDAKTIONEN

accent

Accent ges ut av IOGT-NTO, UNF, Ungdomens Nykterhetsförbund och JUNIS, IOGT-NTOs Juniorförbund.

Pressläggning detta nummer:
17 september

REDAKTION

Eva Åhlström
Chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-672 60 51
eva.ahlstrom@iogt.se

Patrik Sandström
Redaktionssekreterare,
form och layout
08-672 60 50
patrik.sandstrom@iogt.se

Maria Zaitzewsky
Featureredaktör, reporter
08-672 60 56
maria.zaitzewsky@iogt.se

Pierre Andersson
Nyhetsreporter
08-672 60 54
pierre.andersson@iogt.se

Eduardo Mutis
Bildredaktör
08-672 60 53
eduardo.mutis@iogt.se

Medarbetare detta nummer:
Anette Rimont, Lars-Åke Augustsson, Anna Ågrahn, Jens Nordqvist, Christian Saltas, Karin Lindgren Strömbäck, Urban Orzolek, Hillevi Wahl, Rurik Zaitzewsky, Anders Perstrand, Mårten Gudmundhs.

ADRESS

Accent, Box 12825
112 97 STOCKHOLM,
tel: 08-672 60 50, fax: 08-672 60 01
e-post: accent@iogt.se

IOGT-NTO-förbundet
tel: 08-672 60 00
Besöksadress:
Gammelgårdsv. 38
Stora Essingen, Stockholm

ADRESSÄNDRING
tel: 08-672 60 38/39
fax: 08-672 60 01

ANNONS

Info Reklambyrå. Janne Moréus
tel: 0221-213 40, mobil: 070-346 34 62
e-post: janne@info reklam.nu
Adress: Glasgatan 21, 731 30 Köping

TRYCK

VTT Grafiska, Vimmerby

OBESTÄLLT MATERIAL

Tidning svarar inte för insända, obeställda texter och bilder samt förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

LAGRING

Allt material i tidningen Accent lagras och kan publiceras elektroniskt. Icke anställda måste meddela eventuellt förbehåll mot sådan lagring och publicering. I princip publiceras inget material med sådant förbehåll.

DISTRIBUERAS I 44 700 EXEMPLAR
TS-KONTROLLERAD UPPLAGA
ISSN-nr: 0345-0406

MEDEL I SVERIGES TIDSKRIFTER

Citatet

»Hedvall hör tydligen, liksom Expressen, till de liberala dogmatiker som vill underlätta all handel, oavsett konsekvenserna.«

LARS TORSTENSSON

Distriktskonsulent – ett "simpelt jobb"?

KRITIK Återigen har det anställts en UNF-konsulent någonstans i Sverige. Bra! Men är det den mest lämpliga personen som anställts? Behöver inte vi som arbetar ideellt den bästa hjälpen vi kan få? Jo, det tycker jag.

Från säker källa har jag hört att flera personer sökt den aktuella tjänsten som kanske varit mer lämpade. En person som var på anställningsintervju på förbundskansliet i Stockholm fick höra att hon är överkvalificerad för ett så simpelt jobb. Det rimmar mycket illa.

Jag vet att åtminstone Junis distriktskonsulenter kämpar för att höja statusen på sitt yrke, och så får vi höra från ett av rörelsens förbundskanslier att konsulentarbetet är simpelt jobb. Jag tror inte att många av dagens anställda konsulenter håller med om det uttalandet, men det skapar dålig stämning bara genom att det nämns.

För UNFs del handlar det också om distriktsbidrag. Vill man inte få ut mesta möjliga för sina pengar? Jag tycker också att distriktens arbetsledare ska få mer stöttning från förbunden. Det är inte alltid ett enkelt uppdrag som ofta utförs ideellt.

Förtroendevalda runt om i Sverige, orka kämpa på! Konsulenter runt om i Sverige, visa förbunden i Stockholm att ni är bäst!

ANN-MARIE E.

Bakåtsträvande hyckleri kring alkoholen frodas i pressen

ALKOHOL Hyckleriet frodas i pressen. I Accent nr 6/08 framhåller Eva Åhlström i sin ledare hur Expressen i en reportageserie ondgör sig över den omfattande utslagningen på grund av alkohol, samtidigt som tidningen på ledarplats försvarar en liberal alkoholpolitik, som underblåser denna utslagning.

I Dagens Nyheter den 3 september har Barbro Hedvall en uppskattande ledare om Benny Haags "krig mot alkoholen". Haag öppnar hennes ögon för sambandet mellan alkohol och "oprovocerat" våld, skriver hon och berömmar hans öppenhet om sin alkoholism. Men Hedvall tror ändå inte på en "klockan-tillbaka-modell". På begäran förtydligar hon att hon slår vakt om "öppna gränser". Hedvall hör tydligen, liksom Expressen, till de liberala dogmatiker som vill underlätta all handel, oavsett konsekvenserna.

Öppna gränser är emellertid inget självändamål. Frihandel och varuproduktion är inte alltid av godo. I vissa fall motverkar de välbefinnande i stället för att främja det.

SVAR DIREKT

Konsulent är allt annat än simpelt

SVAR DIREKT Vi känner inte igen citatet utan håller med om att ett konsulentjobb är allt annat än simpelt, och kräver mycket av den person som har tjänsten. I våra annonser söker vi allkonstnärer, och vi betonar ofta att det tar cirka ett år att komma in i tjänsten, förstå alla strukturer och klara av att sälla bland förväntningar och förfrågningar från skolor, myndigheter och samlarbetsorganisationer.

Lars Torstensson anser att DN och Expressen inte tar konsekvenserna av sin egen rapportering.

Vi borde göra upp med föreställningen att det ligger något framsynt och "progressivt" i den världsledande alkoholproducenten EUs alkoholpolitik, som fullt medvetet och cyniskt driver upp konsumtionen, liksom sjukligheten och våldsbrottsligheten. Denna politik är tvärtom djupt reaktionär och samhällsskadlig, och miljoner människor får betala för den med sin hälsa och sina liv. För en tid sedan gav den oss en

lika hög alkoholförbrukning som på 1800-talet!

En upplyst och ansvarsfull alkoholhantering, förenlig med de humana ideal som vårt samhälle i andra sammanhang omhuldar, förutsätter i stället en återgång till större restriktivitet. En sådan är också följdriktig, eftersom det är borttagandet av viktiga, skyddande restriktioner som har orsakat det nuvarande läget.

LARS TORSTENSSON

UNF lägger ner mycket energi på varje tillsättning, och gör ingen anställning om vi inte är nöjda med den sökande, från både förbunds- och distriktshåll. Vi har naturligtvis anställt den person vi ansett vara mest lämpad vid varje tillfälle.

Att distriktens arbetsledare bör få mer stöttning håller vi också med om, och jobbar med att hitta fler verktyg för det. Idag har förbundet arbetsgivaransvaret och står för administrationen kring anställningarna, medan det löpande kring arbetsuppgifter ska ske genom distriktsstyrelsen. I UNF ska det vara

ungdomarna som styr sin egen verksamhet, och därmed även sin konsulent. Vi genomför då och då arbetsledarkurser, och har en nyinrättad utbildning/nätverk för distriktsordförande där arbetsledning är en del. Förbundsstyrelsen har också kontinuerlig kontakt med ordförandena för att stötta där det behövs.

Från UNF-förbundets sida ser vi alla krafter som viktiga i vårt arbete, såväl anställda i förbund, distrikt och förening, som alla förtroendevalda och ideella.

LISA SKIÖLD,
GENERALSEKRETERARE UNF

Samfund bildar kristen nykterhetsorganisation

I dagarna bildas Vita, en nykterhetsorganisation på kristen grund. Den har uppstått i spåren av den så kallade Åke Green-affären.

■ **NYKTERHETSORGANISATION** Om allt går enligt planerna, har en ny nykterhetsorganisation bildats några dagar innan det här numret av Accent kommer ut. Vita heter organisationen, som vilar på kristen grund. Pingströrelsens föreståndare Sten-Gunnar Hedin är en av initiativtagarna.

– Mitt engagemang går tillbaka till för några år sedan, då jag gick med i IOGT-NTO. Det var då jag upptäckte att kyrkan/frikyrkan behövde visa engagemang i alkoholfria miljöer, säger han. Jag såg en potential i det som jag tror fortfarande är en av Sveriges största alkoholfria miljöer. Vi har varit bra på rehabilitering av missbrukare, men när det gäller opinionsbildning har vi legat steget efter.

– Jag har glatt mig åt att kunna kanalisera den opinionen, inte minst via IOGT-NTO. Men nu känner jag oro: Vad händer nu, när engagemanget svalnar?

Så det här initiativet är en direkt följd av "Green-affären", när IOGT-NTO uteslöt pingstpastorn Åke Green och ett par tusen medlemmar lämnade organisationen?

– Inte bara den, men den har bidragit, säger Sten-Gunnar Hedin.

– Jag har valt att stanna kvar i IOGT-NTO, tillägger han. Men det har jag mött dålig förståelse för.

Han betonar att avsikten inte är att splittra nykterhetsrörelsen utan att stärka den.

– Min drivkraft är att få stora grupper av nykterhetsvänner att göra sina röster hörda. Men jag har också blivit uppvaktad av en hel del människor – både bland dem som lämnat de etablerade nykterhetsorganisationerna och andra aktiva medlemmar i olika församlingar, och det tycker jag att vi ska ta till vara. Han tror att det finns "ett antal tusen medlemmar" i kyrka och frikyrka som vill vara med i den nya organisationen.

Sten-Gunnar Hedin är en av initiativtagarna till den nya nykterhetsorganisationen Vita. Han är fortfarande medlem i IOGT-NTO.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

»Jag såg en potential i det som jag tror fortfarande är en av Sveriges största alkoholfria miljöer.«

STEN-GUNNAR HEDIN

Vita, som betyder liv på latin och dessutom lätt för tankarna till nykterhet, är tänkt att vara en organisation med tydlig kristen värdegrund och med medlemmar från olika samfund.

Sten-Gunnar Hedin ingår i en interimstyrelse som förbereder det officiella bildandet den 27 september. Då ska man anta maldokument och stadgar och också välja en styrelse.

Vita ska inte ha några lokalföreningar eller distrikt. Sten-Gunnar Hedin beskriver den som en nätverkande paraplyorganisation som ska arbeta mycket via Internet. För att vara medlem krävs att man är helnykter, men man behöver inte ge något livslöfte. För dem som vill arbeta för en restriktiv alkoholpolitik men inte är beredda att ge ett nykterhetslöfte ska det finnas någon form av stödmedlemskap.

ANNIKA R. BERGMAN, ORDFÖRANDE i Blå Bandet är kritisk mot att initiativtagarna inte i ett tidigt skede tog kontakt med dem.

– Att de skulle bilda en ny organisation kom som en nyhet för oss, säger hon. Blå Bandet är ju en nykterhetsorganisation på kristen grund, och vi hade gärna sett att de kontaktat oss i förväg, så att vi kunnat diskutera möjligheterna att göra något tillsammans.

– Nu har vi haft kontakt och kommit överens om att träffas, och jag hoppas på ett bra samarbete. En god sak med det här initiativet är i alla fall att det visar behovet av nykterhetsorganisationer.

Sten-Gunnar Hedin beklagar att planerna läckte ut innan man hunnit ha ett samtal med Blå Bandet.

– Men jag hoppas att vi ska få till samverkan med dem. Jag är ju medlem där också.

– Blå Bandet är en stark rörelse, tillägger han. Men vi vill ha en mer nätverkande organisation. I Norge och Danmark fungerar Blå Korset (Blå Bandets motsvarighet) mer på det sättet.

SVEN-OLOV CARLSSON, IOGT-NTOS FÖRBUNDSORDFÖRANDE, välkomnar den nya organisationen.

– Om det leder till att fler kliver fram och gör sin röst hörd för en socialt baserad, restriktiv alkoholpolitik, då är det ett lovligt initiativ, säger han. Jag har inget emot att fler inser lagets allvar.

Bildandet av den nya organisationen tolkas allmänt som en reaktion på uteslutningen av Åke Green ur IOGT-NTO.

– Det har uppfattats så, säger Sven-Olov Carlsson. Men jag vill inte göra den kopplingen. Det ligger i vårt intresse att fler engagerar sig.

– Det har varit ett bekymmer att frikyrkan har varit så lågmäld i den alkoholpolitiska debatten, tycker han. Historiskt sett har de spelat en viktig roll, men de senaste decennierna har alkoholfrågan blivit en fråga om privatmoral.

Han ser fram emot att fler medlemmar i olika samfund vill driva alkoholfrågan i sina församlingar.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

Kim Rosenkvist gallrar bland vinrankorna på södra Gotland.

VINBÖNDER HOTAR

Vinodlaren Lauri Pappinen vill kunna sälja sitt vin direkt på sin Gotlandsgård. Några risker kan han inte se, bara fördelar. "Systembolaget är den sista Sovjet-staten", anser han och lobbar stenhårt för en ändring av lagen.

AV MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzewsky@iogt.se

■ **VINBONDE** Sommaren 1991 fick vinodlaren Lauri Pappinen en uppenbarelse i en dröm. Han såg sig själv stående i ett vinfält på Gotland, ön han kommit att älska efter många semestrar där. Några år senare köpte han, tillsammans med sin familj, en liten gård i Hablingbo socken på södra Gotland där klimatet är milt, jorden kalkrik och lämplig för vinodling.

I dag är det landets största vingård på fem hektar odlingar med 17 000 vinstockar

som producerar cirka 15 000 liter vin per år, vitt och rött.

På ett av dessa fält träffar jag Kim Rosenkvist, medarbetare på Gute Vingård AB, och ansvarig för vinfälten. Här arbetar han varje dag under den varma årstiden med att gallra, vattna och kontrollera.

– Arbetet blir aldrig färdigt. När alla fälten är genomgångna är det dags att börja om igen, säger han med ett skratt.

Kim river vant i plantorna, som optimalt

har 15 klasar var, synar och river loss blad. Än så länge är druvorna bara snäppet större än mogna blåbär och bjärt gröna. I mitten av oktober är det skördedags.

Kim förklarar att det tar sex-sju år för en vinranka att nå full storlek och bilda alla nödvändiga rötter. Så egentligen är det först nu som Lauri Pappinen på allvar kan skörda det han sådde för åtta år sedan. År 2000 satte han den första större planteringen med 6 500 vinstockar som inköpts i Tyskland.

Några år senare började företagets flaggskepp, det ekologiska vinet Lukase, produceras. Vinet såldes då endast på den egna restaurangen på gården. Gården växte så småningom till en anläggning som även säljer andra ekologiska produkter som sylt, marmelad och rapsolja och som också har ett vandrarhem.

»SYSTEMBOLAGET ÄR DEN SISTA SOVJET-STATEN.«

LAURI PAPPINEN, VINBONDE

Lauri Pappinen, ägare av Gute Vingård.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY/SAMTLIGA BILDER

MONOPOLET

Sedan 2004 går det att köpa Lukase och Gute vingårds andra alkoholhaltiga drycker via Systembolaget, dock endast som beställningsvara. Sedan i år finns Lukase att köpa direkt på Systembolaget i Hemse på Gotland.

ETT LYFT, TYCKER LAURI Pappinen, som under den första veckan sålde lika mycket vin som de första två åren. Men han är långt ifrån nöjd.

– Systembolaget är den sista Sovjetstaten. Vi är helt i händerna på dem och har inget inflytande över var vinet säljs. Jag skulle gärna se att Lukase också gick att köpa i Visby plus någon mer ort på Gotland. Nu finns det bara i Hemse. Och att vinet nu säljs där beror enbart på att det ligger ett förslag till riksdagsbeslut om att öppna upp för gårdsförsäljning på Gotland.

Man tänker att genom att erbjuda Hemse som försäljningsställe så minskar behovet av att sälja via gården. Men så är det inte, menar Lauri, som ofta får frågan om det går att köpa vinet direkt från gården.

– Och varje gång blir folk lika förvånade när jag säger att de måste åka till Hemse några mil bort. Alla svenskar vet ju att Systemet har monopol, men det är som att när de är på Gotland så glömmar de bort att de är i Sverige, anser Lauri.

Han är övertygad om att med gårdsförsäljning skulle Gute Vingård AB få ett rejält uppsving. Dessutom skulle han våga testa att producera små volymer. För vad gör man med bara 20 flaskor? Systembolaget tar knappast in det, eftersom de vill ha större volymer.

Lauri är inte bara sur och irriterad utan riktigt arg. Han har under de senaste två >

"Gårdsförsäljning på sikt ett hot mot Systembolaget"

Är gårdsförsäljning ett hot mot Systembolagets monopol? Inte alls, säger förespråkarna eftersom försäljningen är så liten. Motståndarna däremot menar att det är ytterligare en spik i kistan.

MOT

SYSTEMBOLAGET

Informationsansvarig Björn Rydberg:

■ Kortsiktigt kan gårdsförsäljning av vin i liten skala tyckas oförarglig, men

på sikt kan det bli alkoholpolitiska problem. Alla producenter är ju inte småskaliga – var ska vi dra gränsen? Vi har ju ett monopol i Sverige, privata aktörer är ett hot mot detta. I dag har alla småproducenter möjlighet att sälja sitt vin i närmsta Systembolag. För oss är det ett sätt att svara upp mot efterfrågan och ett sätt att ge vinproducenterna en möjlighet att avyttra sina varor.

IOGT-NTO

Förbundsordförande Sven-Olov Carlsson:

■ IOGT-NTO anser att det är ett dåligt förslag att tillåta gårdsförsäljning av vin. Det skulle få principiella konsekvenser för monopolet, som ju innebär att Systemet har ensamrätt att sälja alkohol. 70 procent av svenskarna tycker det är bra. Den >

› uppfattningen är något vi måste värna om. Gårdsförsäljning kan tyckas vara en petitesse, men frågan är principiellt mycket viktig för Sveriges fortsatta alkoholpolitik. Att tillåta att vin avyttras utanför Systemet öppnar upp en helt ny försäljningskanal. Detta är på sikt ett hot mot detaljhandelsmonopolet och folkhälsan.

KANSKE

CENTERPARTIET
Kenneth Johansson:

■ Vi i Centern är för en restriktiv alkoholpolitik. Vi vill behålla Systembolaget och tycker att det är viktigt med såväl åldergränser som förebyggande arbete bland unga. Med beaktande av EGs regler har Centerpartiet diskuterat gårdsförsäljning av vin och vi är positiva till att pröva. Detta innebär inte att vi vill undergräva monopolet eller öka försäljningen av alkohol, utan att vi vill gynna lokala vinodlare och ge dem utökande möjligheter. Vi har tittat på olika varianter som gör att man kan ha gårdsförsäljning utan att bryta mot EGs regler. En sådan variant skulle kunna vara att ha ombud från Systembolaget i anslutning till gården.

FÖR

SVENSKA BRYGGAREFÖRENINGEN
vd Peter Mattsson:

■ Vi är positiva till gårdsförsäljning av vin. Vi anser att Systemet är rädda för konkurrens och att detta vore nyttigt för dem. Då tvingas de skärpa till sig. Vi tror inte att gårdsförsäljning skulle urholka den svenska alkoholpolitiken eller att det skulle innebära någon risk för folkhälsan. Dessutom ogillar vi Systembolagets förmynderi. Det är möjligt att det skulle bli svårt att dra gränsen för hur stor en producent får vara, men fördelarna överväger ändå. Gårdsförsäljning av vin skulle vara en utvecklingsmöjlighet för små producenter och ge ett mervärde till konsumenterna.

»MEN NÄR DET GÄLLER ATT SÄLJA ÄR JAG BUNDEN TILL HÄNDER OCH FÖTTER.«

LAURI PAPPINEN, VINBONDE

Gute Vingård på Gotland är Sveriges största producent av vin.

› åren lobbat hårt hos politikerna för att få till stånd gårdsförsäljning av vin i Sverige.

– Finland tillåter det. Varför kan inte vi? Självklart ska det finnas tydliga och enkla regler kring detta. Men att påstå att gårdsförsäljning skulle öka risken för problem med alkohol är löjligt. Vårt vin är dyrt, 347 kronor flaskan, och är inget man bunkrar och häver i sig. Och även om vi slapp Systembolagets alla skatter och avgifter så skulle vinet ändå kosta mycket. Det skulle den låga tillgången och den höga efterfrågan se till, konstaterar Lauri och fortsätter;

– Min vandel kontrolleras noga för att jag ska få producera vin. Men när det gäller att sälja är jag bunden till händer och fötter. Min näringsfrihet är strypt.

UNDER ETT LUNCHMÖTE MED Fredrik Reinfeldt i somras lyfte han fram vikten av att demokratisera Systembolaget, som han anser agerar som en myndighet.

– Det är som att leva i en diktatur!

Han säger att han förstår att det finns en omtanke om folkhälsan och att frågan är komplicerad. Höga alkoholskatter har han inget emot, inte heller ålderskontroller. Men att "desperat" försöka strypa tillgängligheten genom att förbjuda gårdsförsäljning när tillgängligheten de senaste tio åren på många olika sätt, bland annat

genom införsel, har ökat explosionsartat tycker han är absurt.

– Alkoholtillstånden har blivit fler och införseln är hejdlös. Det är tändlöst att förbjuda gårdsförsäljning när alkohol i själva verket finns att tillgå överallt. Egentligen är monopolet redan dött, det är ju okej att privatimportera alkohol. Så argumenten om folkhälsan håller inte. Vi skulle i princip kunna skeppa vårt vin till Tyskland och sedan låta folk privatimportera därifrån. Det är inte klokt – och dåligt för miljön!

LAURI BRINNE FÖR FRÅGAN och säger med ett leende att han gärna säljer sin själ till det politiska parti som är beredd att driva den. Han är aktiv i föreningen Svenska Vinodlare och önskar se ännu fler vinodlare i södra Sverige. Problemet är att med nuvarande regler blir det så bökigt att många tvekar eller ger upp.

– En prövning av frågan om gårdsförsäljning i Bryssel skulle ha 80 procents chans att vinna, tror han.

I och med alliansregeringen hoppades han att det skulle bli en lagändring. Men efter att kristdemokraterna (kd) har sagt nej har hoppet sjunkit.

– Nu börjar jag lobba hos sossarna i stället. Det finns ju en viss möjlighet att vi får regeringsbyte vid nästa val, säger Lauri uppgivet. ■

ALKOHOLLAGSUTREDNINGEN SKA TITTA PÅ GÅRDSFÖRSÄLJNING

■ Gårdsförsäljning är en av de punkter som alkohollagsutredaren Anita Werner ska utreda. Hon har tillgång till en expertgrupp på omkring 20 personer, däribland

Håkan Kjellsson, jurist på IOGT-NTO. Utredningen ska vara klar vid årsskiftet. Det går ännu inte att säga varthän det lutar. Arbetet med den delen av utredning-

en kommer att komma igång längre fram i höst.

Utredaren ska också titta på internethandeln och allmänt se hur alkohollagen står sig idag.

Narkotikakonferens för restriktiv politik

Under tre dagar i början av september samlades över 600 delegater från 82 länder i Stockholm för att diskutera narkotika.

■ **WFAD** Konferensen arrangerades av elva svenska organisationer i samverkan och är ett försök att samla världens restriktiva krafter inför FNs toppmöte om narkotika i mars nästa år. Deltagarna kom från organisationer runt om i hela världen och ett av syftena med konferensen var visa stöd för FNs narkotikakonventioner och en restriktiv narkotikapolitik.

– Vi sade från början att vi gärna ville ha med deltagare från utvecklingsländer och gärna från lokal nivå, säger Båb Bergvall, ordförande i arrangörskommittén och till vardags generalsekreterare i Simon, Sveriges invandrare mot narkotika. Det har inte varit helt enkelt, de lokala organisationerna i Afrika, Asien och Latinamerika har inte så mycket pengar.

FN ARRANGERAR INOM RAMEN för den så kallade UNGASS-processen ett toppmöte om narkotika i mars nästa år. Det är tio år sedan frågorna diskuterades på den här nivån tidigare och nu ville arrangörerna ta chansen att visa att det finns många organisationer runt om i världen som stöder en restriktiv narkotikapolitik.

– Det har funnits en officiell process i samband med UNGASS där organisationsvärlden har fått tycka till, men där har de som trycker på för mer "harm reduction" varit väldigt aktiva och fått inflytande. Deras ursprungliga förslag till uttalande

Drottning Silvia öppningstalar på World Forum Against Drugs i Stockholm.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

» **Uttalandet från den här konferensen blir ett kraftfullt stöd för konventionerna som de ser ut i dag.** «

**BÅB BERGVAL, ORDFÖRANDE
I ARRANGÖRSKOMMITTÉN**

ändrades dock till en ganska intetsägande text till slut. Uttalandet från den här konferensen blir ett kraftfullt stöd för konventionerna som de ser ut i dag.

Även om det i Sverige och stora delar av den övriga världen finns ett starkt stöd för en restriktiv narkotikapolitik så utsätts den ständigt för påtryckningar.

– Liberaliseringssidan tar fram snygga skrivelser och rapporter och attackerar FN-systemets olika organ ganska hårt, säger Per Johansson, förbundssekreterare på RNS, Riksförbundet Narkotikafritt samhälle. De som jobbar där påverkas naturligtvis av det. Den tysta majoriteten är på vår sida men märks ju inte.

Bland organisatörerna av World Forum Against Drugs fanns IOGT-NTO som UNF.

– Responsen har varit mycket större än jag trodde, säger Peter Moilanen, ansvarig för IOGT-NTOs alkohol- och narkotikapolitiska arbete. Det är folk här från hela världen och många av dem som kommer hyllar verkliga initiativet.

PIERRE ANDERSSON

WORLD FORUM AGAINST DRUGS 2008 I STOCKHOLM

KONFERENS World Forum Against Drugs samlade över 600 deltagare från 82 länder.

Konferensen arrangerades av elva svenska organisationer inom ramen för samarbetet Folkrörelser Mot Droger.

Konferensen avslutades med undertecknandet av en deklaration till stöd för en restriktiv narkotikapolitik. Deklarationen kommer att överlämnas till FN och det UNGASS-möte (United Nations General Assembly Special Session

on Drugs) som arrangeras våren 2009.

I samband med konferensen bildades också ett världsomspännande nätverk med syftet att "stärka det globala samarbetet för att bekämpa spridningen av

narkotika och främja ett effektivt preventionsarbete".

Konferensen fick ekonomiskt stöd från den svenska regeringen. Dessutom fick man stöd av Drottning Silvia som deltog både på invigningen och på seminarier.

Narkotikafrihet eller skadelindring?

■ **NARKOTIKADEBATTEN** I Sverige är de flesta överens om en restriktiv linje i narkotikafrågan. De gånger det hettar till i debatten handlar det om utdelning av rena sprutor eller behandlingar med preparat som subutex eller metadon.

I andra delar av världen är man inte lika ense. Inför översynen av FNs narkotikakonventioner har röster höjts för att öka inslagen av skadelindrande åtgärder. Accent hjälper till att reda ut begreppen.

PIERRE ANDERSSON

pierre.andersson@igot.se

SKADELINDRING

Vad är harm reduction?

■ **SKADELINDRING** Någon tydlig definition av begreppet "harm reduction" finns knappast. (Det svenska begreppet är "skadelindring". I debatten används dock mest det engelska uttrycket.) En central idé i sammanhanget är att människor alltid kommer att hänga sig åt riskfyllda beteenden som narkotikamissbruk och att man därför ska inrikta sig

på att minimera skadorna av missbruket. Detta i motsats till en traditionellt restriktiv politik som har narkotikafrihet, både för samhället och individen, i fokus.

Vissa förespråkare för harm reduction menar att kontrollåtgärderna kring narkotika leder till mer problem än själva drogen. Eftersom narkotika är förbjudet jagas narko-

manerna av polisen, tvingas stjäla eller prostituera sig för att få ihop pengar och hindras från att leva ett normalt liv.

Vissa menar också att en legalisering av lätta droger skulle försvåra för den organiserade brottsligheten.

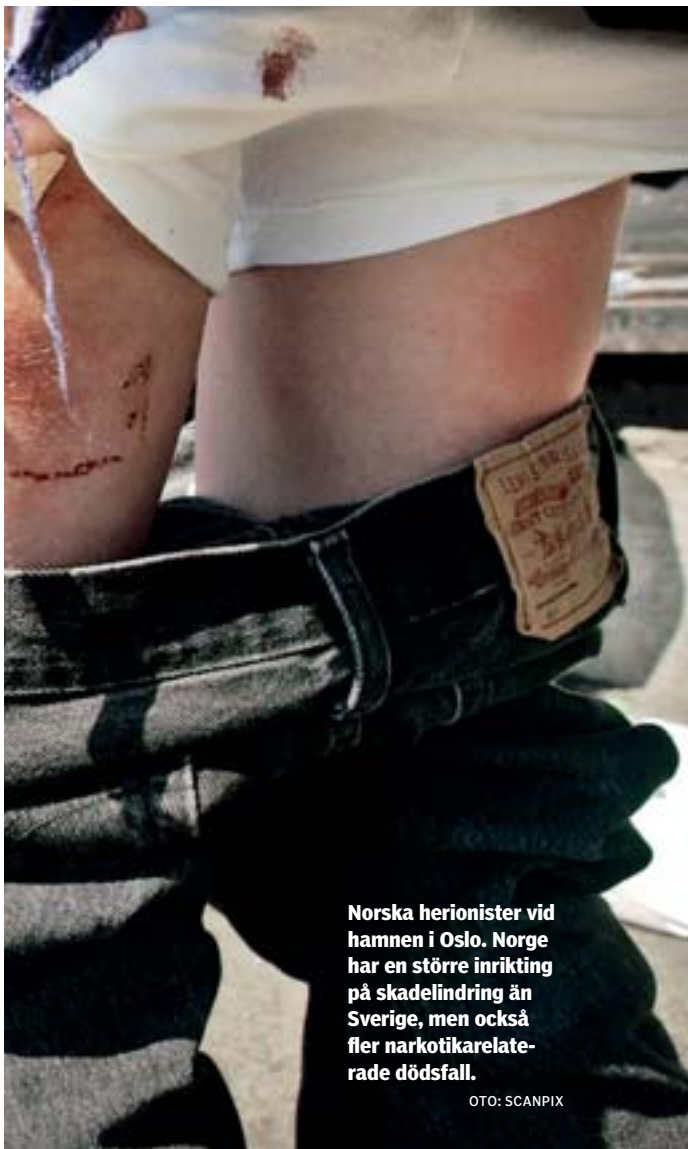
På organisationen IHRAs (International Harm Reduction Association) webbplats kan man läsa följande:

"Harm reduction undviker moralistiska, stigmatiserande och dömade uttryck om narkotika preparat eller deras

användare. Vi undviker laddade ord som 'missbruk' och 'missbrukare'. Vi förespråkar förändringar i lagar, regler och policydokument som ökar skadorna eller som hindrar införandet av åtgärder inom harm reduction."

Exempel på åtgärder som kan sägas vara harm reduction är utdelning av rena sprutor, behandling med ersättningspreparat, sprutrum där narkomaner kan injicera i lugn och ro m.m.

PIERRE ANDERSSON

Norska herionister vid hamnen i Oslo. Norge har en större inriktning på skadelindring än Sverige, men också fler narkotikarelaterade dödsfall.

OTO: SCANPIX

TRE FRÅGOR TILL NARKOTIKAEXPERTEN

PER JOHANSSON

FOTO: PIERRE ANDERSSON

Per Johansson

är förbundssekreterare på RNS, Riksförbundet Narkotikafritt Samhälle, och har arbetat med narkotikafrågor i 30 år.

Varför är det så ofta vård- eller brukarorganisationer som är för harm reduction?

– De har ett strikt individuellt perspektiv men inget samhällsperspektiv och vill hjälpa missbrukarna genom att göra det lättare missbruka. Vi gjorde samma sak i Sverige på 1960-talet men slutade när det misslyckades. Tyvärr har debatten stannat där på vissa ställen i Europa.

– Det måste alltid finnas en balans i narkotikapolitiken men repression, att det är förbjudet att sälja och använda narkotika och att lagarna tillämpas, är i grunden bra. Det finns ingen fungerande narkotikapolitik som bara är snäll. Många i vårdsektorn ser sig som missbru-

karens ombud, de lider av en slags medberoendeproblematik.

Kommer förespråkarna för harm reduction lyckas påverka FN:s narkotikakonventioner?

– Knappast den här omgången. De som gillar harm reduction råkade på mer motstånd än de räknat med, jag hade nog trott att de var tuffare. Men på längre sikt kan de fortfarande hota en restriktiv linje, de ger sig inte och det gäller att vi motarbetar varje steg i den riktningen.

– Det är också viktigt att påpeka att debatten håller på att svänga i vår riktning. I Storbritannien kladsade man cannabis som en lättare drog och sänkte straffen rejält för innehav för några år sedan. Nu börjar man ånga sig och det pågår en ganska intensiv debatt om detta. Också i Holland kan man se tecken på en svängning, antalet coffee shops (ställen som säljer hasch lagligt) har minskat stadigt de senaste åren.

Vad säger du till dem som menar att man måste sätta mänskliga rättigheter före narkotikabekämpning?

– Det är ingen mänsklig rättighet att missbruka narkotika. I själva verket är det ju abstinens, drogfrihet, som är bra för missbrukaren. Självklart ska missbrukare ha samma rättigheter som andra människor, men de omfattar inte rätten att knarka.

PIERRE ANDERSSON

NARKOTIKAFRIHET

Vad är en restriktiv narkotikapolitik?

■ **NARKOTIKAFRIHET** Till skillnad från förespråkarna för harm reduction har man kvar målet om narkotikafrihet, både för den enskilde och för samhället i stort.

Ofta beskrivs den här politiken som vilande på tre lika viktiga ben: prevention (förebyggande åtgärder), repression (förbud och kontrollåtgärder) och behandling,

I Sverige råder stor enighet kring den restriktiva linjen sedan 1980-talet. Så har det

inte alltid varit. När narkotikamissbruket började spridas i landet på 1960-talet infördes ett projekt där läkare fick lov att skriva ut amfetamin till missbrukare helt legalt. Detta för att minska både den dödlighet och den kriminalitet som var kopplat till missbruket.

Experimentet misslyckades grovt och avslutades i för-

tid. Varken dödligheten eller kriminaliteten minskade. Tvärtom hävdar många att förskrivningen ledde till en spridning av missbruket till nya grupper. En av de mest drivande bakom den svenska restriktiva linjen var socialläkaren Nils Beijerrot. Han debatterade intensivt för en nolltolerans mot narkotika och utvecklade bland annat teorin om att missbruk tenderar att sprida sig epidemiskt mellan människor.

PIERRE ANDERSSON

Fler skottar dör av metadon än heroin

Skottlands satsning på skadelindring har misslyckats. Fler missbrukare dör i samband med användning av metadon än av heroin. En ny drogpolicy har nu antagits för att försöka vända utvecklingen.

■ **GLASGOW/STOCKHOLM** – Vår drogpolitik är som en blind man som försöker fånga en svart katt i ett mörkt rum och kanske av en slump får tag på den.

Åsikten är professor Neil McKeganey, grundare och chef för the Centre for Drug Misuse Research, vid Glasgows universitet i Skottland. Han är även rådgivare i drogfrågor åt Världshälsoorganisationen, WHO, och den brittiska regeringen.

– Skottland har ett chockartat narkotikaproblem. En av tio har använt cannabis under den senaste månaden. Bland 15-24-åringar så toppar vi drogstatistiken i Europa. Den lilla procent missbrukare vi har skapar enorma problem. Och vi liksom många andra länder, klarar inte av ens en procents ökning. Vi måste förstå hotet och allvaret i situationen, säger McKeganey som föreläste på World Forum Against Drugs i Stockholm nyligen.

Skottland som knappt hade narkotikaproblem 1965 har de senaste 20 åren satsat stort på harm-reduction. Man har

bombarderat missbrukarna med metadon och har uppskattningsvis 22 000 metadon-användare.

– Men vi räknar dem inte längre och vi försöker inte ens avvänja dem.

Fler dör i samband med användning av metadon än av heroin, säger McKeganey.

Metadon är nu mer än del av problemet än en problemlösare, hävdar han och fortsätter:

– Vi är också uppseendeväckande dåliga när det gäller att få folk att sluta med

heroin. Efter tre års behandling använder fortfarande hälften heroin.

– Vi har misslyckats. Vi har även överöst missbrukarna med fria sprutor i gott hopp om att få dem tillbaka. Men mindre än hälften har returnerats och över en miljon sprutor är på drift. Visserligen har vi inte så mycket hiv, men hepatit C ökar lavinartat, säger professor McKeganey.

FLER BISTRA FAKTA: FYRA till sex procent av skotska barn under 16 år har missbrukat föräldrar. I England är det bara hälften så många barn som har det problemet. Och hela 69 procent av dem som döms till fängelse i Skottland är missbrukare och 51 procent av dem som redan sitter inne.

Neil McKeganey ser ändå ljus på framtiden. Skottland fick för några månader sedan en ny drogpolicy som han hoppas ska bygga mindre på metadon. Alla undersökningar visar att majoriteten av missbrukarna vill vara helt drogfria och att de som lyckas med det lever ett bättre liv.

– Droger gör konstiga saker både med beslutsfattare och missbrukare.

Det är helt galet det vi sysslat med de senaste 20 åren. Men vi hade inte drogproblemet för 20 år sedan och kommer inte att ha det om 20 år, säger Neil McKeganey trovisst.

DRUGNEWS

Längd- och utförsäkning vid Sälaterns Fjällgård i Sälen!

Fina skidspår vid Fjällgården. Lindvallens liftar på gångavstånd. Grupper, familjer och enskilda bor, äter och trivs i lugn och nykter miljö.

Stugor och rum. Grupper upp till 46 personer i samma hus. Halvpension, eller självhushåll.

Ring 0280-21018. www.fjallgarden.nu

Sälaterns Fjällgård – Blåbandsrörelsen

IOGT-NTO växer – läsekretsen växer...

Annonsera i Accent

– det naturliga sättet att nå engagerade läsare.

Glasgatan 21,
731 30 Köping
Tel. 0221-213 40
070-346 346 2
janne@infoeklam.nu
www.infoeklam.nu

SOBER RESOR

15:e
året

Program 2009

MEXIKO 16 feb–3 mars

Upplev ett färgstarkt land med ett stolt folk. Musiken, språket och kläderna tycks förflytta dig bakåt i tiden till de mäktiga Aztekernas tid. Vår resa bjuder på historiska sevärdheter och kulturella skatter men även en fascinerande flora och fauna.

PARIS 21–28 april

Möt våren i "städernas stad". Upplev de klassiska kvarteren i Montmartre och flanera längs Seine. Vi besöker Louvren med Mona Lisa, Eiffeltornet, Notre Dame med flera kända platser och byggnader samt gör utflykter till bland annat Versailles och Monéts trädgårdar i Giverny.

TOSCANA 7–14 sept.

På resan genom det böljande toskanska landskapet bland sekelgamla olivträd, ståtliga mörkgröna cypresser, pittoreska byar och medeltida städer får du uppleva en underbar natur, rika konstskatter och god mat.

SYDAFRIKA 29 sept–13 okt.

I "Regnbågslandet" möter du det gamla och nya Afrika med dess mångkulturella folk, fantastiska naturscenerier och unika flora och fauna. Upplev bland annat safari i Krugerparken, traditionell afrikansk kultur i Zululand, fångelseön Robben Island och kåkstäder.

LAOS OCH KAMBODJA november

Vår resa tar dig med flyg, buss och båt genom två, ur turist-synpunkt, ganska orörda länder med en urgammal kultur och historia men där den blodiga nutidshistorien ej glömts. Du får uppleva en exotisk och säregen natur, vänliga människor, fantastiska byggnadsverk och tempelområden.

NEW YORK december

Kultur- och julresa där du under en kortvecka bland annat får uppleva det intensiva julfirandet i "The Big Appel" på varuhus och lokala marknader, se de mest kända sevärdheter samt njuta av en musical på Broadway eller det berömda julspektaklet på Radio City Music Hall.

Vill du veta mer? Ring 031-26 53 30, fax 031-340 86 34, e-mail: soberresor@telia.com, eller sänd in talongen nedan till SOBER-resor, IOGT-NTO, Rotevägen 2, 433 69 Sävedalen, så sänder vi mer information. Se även vår hemsida: www.soberresor.se

Jag vill veta mer om följande resor:

- ☐ Mexiko ☐ Paris ☐ Toscana ☐ Sydafrika
☐ Laos och Kambodja ☐ New York

Namn.....

Adress.....

Postnr..... Postadress.....

Tel.....

Välkommen året runt till IOGT-NTO Dalarnas Kurs- och Fritidsgård

Med milsvid
utsikt över
Siljan

Upplev Siljansbygdens natur och aktiviteter

Vandra i våra olika leder (vintertid har vi bra längdskidspår och tillgång till skidinstruktörer).

Boka stugan inför vintern och julhelgen!

STUGOR • RUM • CAMPING

Hyr per dygn, kortvecka eller vecka.
Tel: 0250-210 70, 070-546 65 41 • Fax: 0250-215 40
asengarden@telia.com • www.asengarden.nu

Saxenborg

Pensionat & Konferens

770 13 Grangärde • 0240-64 00 11 • www.saxenborg.se

Timringskurs

Fran trädval i skogen
till praktisk byggnation

Kurstid: 32 timmar (4 dagar)

Kurstillfällen:

13/11–16/11, 2008

12/2–15/2, 2009

26/2–1/3, 2009

3180:- exkl. moms

Mer info på: www.saxenborg.se

Få som anmäler internethandel till skatteverket

INTERNETHANDEL Bara 166 personer har anmält till Skatteverket att de handlat alkohol via Internet.

Efter en dom i EG-domstolen i juni förra året blev det lagligt för svenskar att köpa alkohol från andra länder via Internet. Kravet är dock att man anmäler införseln till Skatteverket och betalar svensk alkoholskatt. Under 2008 har Skatteverket bara fått in 166 sådana ärenden.

– Ja, inte är det så många. Det borde nog vara fler som anmäler och beta-

lar svensk alkoholskatt, säger Niclas Rönneberg, sektionschef på Skatteverket, till Drugnews.

Utöver möjligheten att själv betala alkoholskatten, kan man handla av utländska bolag som är registrerade som distansförsäljare. Då är det det säljande bolaget som ansvarar för att betala in alkoholskatten till Skatteverket. Distansförsäljarna har hittills under 2008 betalat in drygt 775 000 kronor i alkoholskatt till den svenska staten.

PIERRE ANDERSSON

Expertkonferens om alkohol

POLITIK Alkoholpolitik är ett av de områden som regeringen vill lyfta fram under det svenska ordförandeskapet i EU andra halvåret 2009. Därför planeras en expertkonferens i Stockholm den 21-22 september 2009 om alkoholen och dess konsekvenser. IOGT-NTO har inbjudits av socialdepartementet att ha synpunkter på programmet.

I direkt anslutning till expertkonferensen, den 23 september, planerar regeringen tillsammans med Världshälsoorganisationen WHO en global alkoholkonferens, också den i Stockholm.

FOTO: DRAGO PRUULOVIC

Hårdare straff för rattfylleri

TRAFIK Efter den senaste tidens uppmärksammade rattfyllerifall vill regeringen införa hårdare straff vid upprepade förseelser. Lagen ska komma nästa år.

Man vill införa möjligheten för polisen att beslagta fordonet och någon onykter kör ihjäl en annan människa föreslås ministrattet höjas från sex månader till ett års fängelse.

Särskilt två fall har fått stor uppmärksamhet de senaste veckorna. I det ena fallet krockade en misstänkt rattfyllerist i Göteborg två gånger

50 PROCENT FLER KVINNLIGA ALKOHOLISTER

Antalet kvinnliga alkoholister är nu uppe 100 000 stycken i Sverige.

FOTO: MARIA ZAITZEWSKY

ALKOHOLKONSUMTION På bara fyra år har antalet kvinnliga alkoholister i Sverige ökat med 50 procent och är nu uppe i 100 000. Bland män är motsvarande ökning 25 procent under samma tidsperiod. Detta enligt en ny rapport från Folkhälsoinstitutet.

I en debattartikel i Dagens Nyheter skriver Sven Andreasson, alkoholläkare och chef för alkohol- och narkotikaavdelningen på Folkhälsoinstitutet, att utvecklingen till stor del beror på att alkoholen blivit mer lättillgänglig de senaste åren.

”Ska man nå effekt även för de riskutsatta grupperna krävs starkare strukturella insatser. På alkoholområdet handlar detta i stor utsträckning om

insatser för att begränsa tillgängligheten. Här har dock utvecklingen gått åt fel håll.”

Andreasson menar att vi i Sverige kan se en ”radikal förändring i dryckeskulturen” och kritiserar bland andra media. Forskningen har bland annat slagit fast att alkohol bidrar till bröstcancer men i media fortsätter man att förmedla en bild av alkohol som positiv för hälsan.

”I verkligheten ses sådana skyddande effekter bara för äldre personer – och även där är de ifrågasatta”

PIERRE ANDERSSON

under samma dag. Första gången på Älvsborgsbron, då bara med materiella skador som följd. På eftermiddagen var samma person inblandad i en olycka i Frölunda, tre människor fick föras till sjukhus.

Det andra fallet rör en bilist som Trots att han dömts hela 48 gånger för rattfylleri fortsätter han att köra.

Anitra Steen lämnar Systembolaget

SYSTEMBOLAGET Systembolagets vd Anitra Steen har meddelat att hon ska lämna befattningen i maj nästa år och gå i pension. Hon har då lett det statliga detaljhandelsmonopolet av alkohol ”under tio fantastiska år”.

Några av hennes tuffare uppgifter har varit att reda upp muthärvan bland butikschefer och försvara Systembolagets ställning efter EU-anpassningar och ökad privatimport.

– Allmänhetens stöd för detaljhandelsmonopolet har

» I åldern 20-35 år ligger nästan alltid alkohol eller droger bakom brott.«

PÄIVI MÄKELÄ, finsk forskare som anser att den bästa kriminalpolitiken är en god socialpolitik. (Hufvudstadsbladet)

ökat kraftigt och våra kunder har blivit mycket nöjdare. Men nu är det dags för en ny kraft att leda Systembolaget, säger Anitra Steen, som blir 60 år nästa år, i en kommentar.

Hennes pensionsavtal orsakade debatt när det blev känt, hon har rätt till cirka 100 000 kronor i månaden livet ut, enligt TT. Systembolagets styrelse ska nu börja leta efter en ny verkställande direktör. Rekryteringen leds av styrelseordförande Cecilia Schelin Seidegård.

AV DRUGNEWS/SL

Förebyggande kräver långsiktighet

FÖREBYGG Det lokala arbetet mot alkohol och narkotika gav stort engagemang och förutsättningar för långsiktigt arbete. Men de omedelbara effekterna på konsumtion och skador var små under själva projektiden. Det visar en utvärdering av ett förebyggande arbete i sex kommuner gjord av Statens folkhälsoinstitut.

Som en del av de nationella handlingsplanerna för att förebygga alkohol- och narkotikaproblem startade Alkoholkommittén, Mobilisering mot narkotika och Statens folkhälsoinstitut ett utvecklingsarbete tillsammans med sex kommuner under 2003. Tanken var att stödja kommunernas förebyggande arbete mot alkohol och narkotika. Försökskommunerna var Kalmar, Kramfors, Laholm, Lund, Solna och Umeå. Nu har projektet utvärderats.

– Försökskommunerna visar en bättre organisation, starkare struktur och större uthållighet i det förebyggande arbetet. Det förebyggande arbetet i sex

utvalda kontrollkommuner framstår som svagare och mer splittrat, säger Sven Andréasson, avdelningschef vid Statens folkhälsoinstitut.

Däremot märks bara små skillnader under projektiden mellan försöks- och kontrollkommunerna i alkohol- och narkotikakonsumtionen samt de alkoholrelaterade skadorna. I vissa fall sågs en utveckling mot mer restriktiva attityder i försökskommunerna.

Onyktra journalister 1

JOURNALISTER Närmare 15 000 journalister bevakade demokraternas konvent i Denver, Colorado. Enligt tidningen Columbia Journalism Review var 14 000 av dem dåligt klädda, 1 026 onyktra, 340 hittade inte till presscentrat, 150 åt grillat vid CNNs lunchrestaurant och 62 fick ryggmassage.

Källa: Journalisten.

Onyktra journalister 2

JOURNALISTER I Norge har en debatt brutit ut sedan gruppen ZoCloz polisanmält Folkebladets recensent för att han druckit stora mängder alkohol under konserten och sen sågat gruppen. Anmälarna menar att all whisky och öl gjorde det omöjligt för journalisten att ta till sig musiken.

De stora tidningarnas chefer säger att det inte är acceptabelt att dricka på jobbet, inte ens om man är på en rockkonsert.

Topp3:

Rattfulla idrottare

Det senaste året har rubrikerna om idrottare på elitnivå som kört rattfulla duggat tätt. Promilletoppen ser just nu ut så här:

1. Dulee Johnson, fotbollsspelare AIK – 1.76 promille.
2. Fredrik Bremberg, ishockeyspelare Djurgården – 1.69.
3. Daniel Mobaec, fotbollsspelare Elfsborg – 1.62.

Källa: Robert Lauls fotbollsblogg på Aftonbladet.se

"Aldrig kokain i Coca-cola"

DRYCK Coca-Cola har inlett en global kampanj där man avslöjar delar av det hemliga receptet. Men

hur är det med ryktet om att drycken en gång i tiden även innehöll kokain?

– Det har aldrig funnits kokain i Coca-Cola, dementerar Hann Sjöström för en reporter från tidningen Resumé.

DRUGNEWS/SL

Fenazepam narkotikaklassat

NARKOTIKA Regeringen beslutade på torsdagen att narkotikaklassa medlet Fenazepam. Beslutet togs mindre än en månad efter det att Läkemedelsverket begärt att medlet skulle narkotikaklassas.

Missbruk av Fenazepam har under året lett till flera fall av förgiftningar och under de senaste veckorna har ytterligare fall inträffat. Läkemedelsverket begärde i slutet av juli att regeringen skulle narkotikaklassa Fenazepam.

Vid ett regeringssammanträde i augusti tog regeringen ett beslut att narkotikaklassa Fenazepam, som trädde i kraft den 15 september.

– Regeringen har agerat väldigt fort i den här frågan eftersom det har kommit in stora mängder i landet, och också har varit flera fall av förgiftningar, säger Niclas Thorselius, pressekreterare åt folkhälsominister Maria Larsson till Länstidningen i Östersund

AV DRUGNEWS/JÖ

TRE FRÅGOR

KFs vinplaner stoppades

Claes Hessel,

chef för KF Detaljhandelsutveckling och styrelseordförande i mataffären.se.

Ni har valt att stoppa planerna på att sälja vin via mataffären.se. Varför då?

– De här planerna läckte ut på ett sätt som vi inte hade tänkt oss och det blev en stor diskussion. Efter den har vi kommit fram till att vi inte ska gå vidare. Vi har lyssnat på vår ägare och ägarens roll är inte att agera mot alkoholmonopolet. Som du vet så finns det en stark uppfattning bland medborgarna att vi ska ha ett Systembolag.

Men ni planerade ju att sälja vin från början?

– Ja, vi såg det som en värdeadderande tjänst till mataffären.se som det inte skulle bli så mycket dramatik kring. Men det var bara planer och sådana kan alltid ändras. Vi har haft en diskussion internt och fått en hel del synpunkter från folk, både positiva och negativa.

Innebär det här att vi slipper se vin i KF:s butiker även i framtiden?

– Vi följer alltid de lagar och regler som finns. Om förutsättningarna förändras så att monopolet försvinner kommer vi att titta på det då.

PIERRE ANDERSSON

IOGT-NTO måste våga bejaka sin töntighet och tröghet som folkrörelse – och stå emot de rådande modena. Det menar författaren och medlemmen Lars-Åke Augustsson. Att försöka släta ut sin profil för att bli som alla andra, för att nå så många som möjligt, leder bara till att man utplånar sig själv.

Låt tönten regera!

AV LARS ÅKE AUGUSTSSON, FÖRFATTARE

I augusti 2008 utkom första numret av Dagens Samhälle. Vad är nu det för en tidning? Namnet ger inga ledtrådar. Men den ersätter tidningarna Lands- tingsvärlden och KommunAktuellt, vilkas namn gjorde det klart varifrån de kom.

Det påminner om vad som skett inom fackförbundspressen. Medlemmarna i Grafikerna, IG Metall, Pappers och Skogs- och Träfacket får istället för en egen tidning varsin bilaga till samlingsprodukten Dagens Arbete.

Visst måste offentlig press och folkrörelsepress förändras i takt med medierna och verkligheten. Men varför tänka så lika? "Dagens Nyheter är stor. Dagens Industri går bra. Så det måste gå bra om vi också kallar oss nåt på Dagens...även om vi inte är dagliga."

Som om man hävdade sig bättre om man suddar ut sin profil? Kolla era medlemssiffror isåfall, kära LO.

Som svensk och nära sextio, har jag varit med i en del folkrörelser. Svurit över trögheten i de stora eller trångsyntheten i de små. Starkast har jag känt för de rörelser som rört sig.

Från 1980-talet och fram till början av 2000-talet var Ordfront en levande och växande organism. Utvecklingen skadades inte av att på Ordfronts förlag fanns Henning Mankell, som sökt sig dit när både han och förlaget var små och okända. Hans enorma försäljningssiffror gav alternativrörelsen resurser, som i hög grad satsades på offensiv medlemsvärkning som på några år tiodubblade medlemsantalet till över 30000.

I detta läge skulle rörelsen tagit det avgörande steget från en liten förening av entu-

siaster till en representativ demokrati, som skulle göra det möjligt för alla tiotusentals medlemmar att delta oavsett geografisk hemvist, och givit den stadga. Men förslag och motioner i den riktningen avvisades, vi har inte tid nu när det går så bra!

Snart revs man sönder av interna strider eller sol-och-vårades av lycksökare. Breda diskussioner och en nyfiken studieverksamhet fick stå tillbaka för trendighet och sekticism och kortsiktig lönsamhet. Förlaget finns kvar, men rörelsen har slutat röra sig. Ordfronts och andra snabbt uppblossande rörelser öden (jämför Attac!) visar nödvändigheten av tröghet och töntighet.

»Nykterhetsrörelsen behöver bejaka sin töntighet som är ett annat ord för egenart.«

Efter att ha varit nykterist sedan 1979 tog jag steget att organisera mig i IOGT-NTO år 1999. När jag står i något ordenshus och talar om böcker om alkoholpolitik jag har skrivit eller redigerat, känner jag mig ännu som en outsider. Så många av dem omkring mig har en långvarig gemenskap bakom sig, de har förvaltat sin fastighet och iakttagit sina ritualer och ibland varit kompisar ända sedan de var scouter eller UNF-are.

Vad som fört mig hit är mera av ett politiskt ställningstagande. Andra har kommit hit som ett avgörande steg i att bryta med sitt missbruk. Ett livsvillkor för vår rörelse är att kunna ta emot nya medlemmar på

deras egna villkor. Vi är många för vilka hemkänslan i logen si eller så inte är självklar, vi har erfarenheter från andra gemenskaper på ont och på gott. I våra lokalorganisationer ska inte bara finnas speglar utan också fönster mot världen.

Men! Nykterhetsrörelsen måste därför inte anpassa sig. Visst behöver vi finnas på internet och använda oss av moderna kommunikationsstrategier. Men vad vi ska kommunicera diskuteras redan över ordenshusens kaffebord och talarstolar, tankar om att världen kan förändras och vanor och fördomar kan brytas. Inte i snabba ryck och omgörningar utan med folkrörelsemetoder som demokrati och diskussioner där också de långsamma får tala till punkt.

Demokratin är alltid senfärdigare än dolda dagordningar. Den som vågar vara sig själv kommer aldrig att ligga helt rätt i tiden. Men den tröga rörelsen är lika senfärdig med att ta till sig dåliga idéer som goda, så det jämnar ut sig. Och den töntige vinner genast vänner! De flesta människor som känner sig själva någorlunda inser nämligen hur mycket av en själv som inte passar in de rådande modena, och reagerar med glädje inför den som vågar stå för sin hållning. Nykterhetsrörelsen behöver bejaka sin töntighet som är ett annat ord för egenart.

De folkrörelser eller institutioner som tror att nyckeln till framgång ligger i att vara andra lika, såsom Dagens Samhälle liknar Dagens Arbete liknar Dagens Industri bedrar sig själva. Om IOGT-NTO skulle bli Inget-Särskilt och den här tidningen Dagens Allmänheter skulle det inte finnas någon anledning att gå med. Att vara

PRESSGRANNAR

Myrdal vill ha motbok

EXPRESSEN har publicerat en lång debattartikel av författaren Jan Myrdal som vill återinföra motboken. "Nu måste politikerna stoppa svenskarna från att supa ihjäl sig", skriver han. Med utgångspunkt från

sina egna och äldre släktingars erfarenheter konstaterar han: "Samma livets vatten som för mig och många, kanske de flesta bland oss, ger trevnad och avspänning, som sätter krydda inte bara på måltiden utan på livet, innebär sjukdom, elände under gång för så många andra." Erfarenheten visar att totalförbud inte

fungerar, och därför blir hans slutsats att motboken, med begränsade ransoner, skulle vara en praktisk lösning för att rädda folkhälsan. "En sådan kontroll är lika litet förtryck som bilprovningen är det. Men våra politiker – höger som vänster – vågar inte föreslå återinförande av motboken."

Ta strid med EU om alkoholpolitiken

HALLANDS NYHETER tar på ledarplats upp förslaget att privata vaktbolag ska få laglig rätt att kontrollera rattfylleri i svenska hamnar. Det är bra, tycker Yngve Sunesson. "Men betydligt mer krävs för att

ILLUSTRATION: ANNA ÅGRAHN

annorlunda är faktiskt en bra affärsidé, om man nu ska tala i de termerna.

Så här kan en riktig tönt tala:
– Det här med vinkulturen tycker jag är en jäkla apparat som får ta alldeles för mycket plats i media. Vinet har gjort sitt intåg i de fina salongerna, folk snobbar med vinkunskaper och vinresor och vin ses idag som kultur, inte som alkohol.

Så säger Sverker Olofsson (Accent 5/08) till intervjuaren Maria Zaitzewsky. Han

fortsätter sedan med friskt humör att kritisera nykterhetsrörelsen för att vi ligger lågt i vindebatten och beklagar oss över att vi inte kommer till tals. Vi måste ju ha något att säga också!

Även om vi inte har teveprogrammet Plus till vårt förfogande kan vi lära av Sverker Olofssons exempel. Här är en man som vågar bli förbannad när man försöker lura honom och som inte går på slipat försäljarsnack av något slag. Han hyllar därmed människans förmåga att tänka själv, vilket är demokratins hörnsten. ■

begränsa problemen som den ökade alkoholkonsumtionen lett till." Han beskriver de ökande problem med rattfylleri, ökat drickande bland kvinnor och ökad risk för cancer i alkoholens spår. "Enligt forskarna är det framför allt den ökade tillgängligheten genom sänkta alkoholskatter, i princip fri införsel från utlandet,

möjlighet till internetimport och allt fler restauranger med alkoholservering med allt längre nattöppettider som lett till den explosionsartade ökningen av alkoholskador. Alkoholen är ett av de största – och ett snabbt växande – folkhälsoproblem. Därför måste Sverige ta strid med EU om alkoholpolitiken."

Fulla kändisar dåliga exempel

NYA WERMLANDSTIDNINGEN har på senare tid rapporterat om hur en känd sångare, en riksdagsman och en rallyförare – som till råga på eländet var ansiktet utåt i en kampanj för att köra nykter – har åkt fast

för rattfylleri. I en uppföljande artikel intervjuas trafikpolisen Vigo Westlund som varnar för att det påverkar den allmänna inställningen till att sätta sig bakom ratten med alkohol i kroppen.

"Risken är att folk tänker att kan dom så kan jag. Synen på rattfylleri mildras", säger Westlund.

UTMÄRKELSE

Carin Götblad fick pris till Kjell E Johansons minne

■ **UTMÄRKELSE** Carin Götblad, länspolis-mästare i Stockholm, får det första stipendiet ur Kjell E Johansons minnesfond. Hon får det, enligt juryns

Carin Götblad

motivering, "för sitt betydelsefulla och offensiva arbete mot missbruk och sociala problem. Hon arbetar med stor kunskap och saklighet, övertygelse och uthållighet, oräddhet och mod och med barn och ungdomar i fokus."

Stipendiet överlämnades vid ett seminarium i IOGT-NTO-lokalen i Kalmar om "Kampen mot missbruk". Margareta Löf-Johanson, ordförande i stipendiefonden, var mycket glad att kunna ge Carin Götblad ett erkännande för sitt drogförebyggande arbete.

I sitt tacktal förklarade Carin Götblad att det var det första utmärkelse hon fått för sitt arbete, vilket gjorde henne extra glad. Under en halvtimme berättade hon sedan om sitt arbete som polischef i Stockholm och hur hon förändrat arbetet i positiv riktning.

Vid seminariet medverkade också bland andra Margareta Winberg, som är ny chef för Svenska Spel, med ett anförande om Svenska Spels arbete och om spelmissbruk.

EVA ÅHLSTRÖM

Fotnot

Kjell E Johanson var vid sin bortgång 2007 ordförande i Kalmar Läns Nykterhetsförbund och tidigare förbundsordförande för IOGT-NTO.

Håkan Fuhrman: Mannen bakom

De flesta kommuner i Sverige jobbar enligt Skellefteåmodellen för att minska rattfylleriet. Mannen bakom modellen är Håkan Fuhrman, en trafikpolis som jobbat 20 år på vägarna.

■ **RATTFYLLA** Håkan Fuhrman tar emot i polishuset i Skellefteå. Här har han numera en del av sin arbetstid förlagd, som studierektor för polisutbildningens vidareutbildning vid Umeå universitet. Det var också här han fick sin idé till det som skulle komma att kallas Skellefteåmodellen.

Han hade arbetat som trafikpolis i 20 år och reagerade på att han kunde stoppa samma rattfyllerist tre gånger på samma dag. Av en tillfällighet fick han oväntat stöd i sina tankar. När beroendeenheten hösten 1998 tillfälligt flyttade in i polisens lokaler kunde personalen där, bland annat en läkare och två sjuksköterskor, se vilka som kom in misstänkta för rattfylleribrott.

– De gjorde samma reflektioner som jag. Vaa' är han här igen? Berättar Håkan Fuhrman och dricker av kaffet i cafeterian.

När han under en tid var ansvarig för alkohol- och trafikfrågor åt Vägverket Region Norr träffade han läkare och forskare som talade om en stark koppling mellan missbruk och rattfylleri. Han kom i kontakt med kommunens alkoholrådgivning.

TILLSAMMANS MED BEROENDEENHETEN SPÅNADE de på vad som kunde göras åt problemet och fick en idé. Polisen, socialtjänsten och beroendeenheten skulle samarbeta. Rattfylleristen skulle snabbt, inom 24 timmar, i samband med förhör och provtagning, konfronteras med sina alkoholvanor i ett allvarligt samtal hos polisen, det "svåra samtalet", för att komma till insikt om sitt missbruk och skjutas till beroendeenheten.

– Det hjälper inte att man bönar, ber och bötfäller. De har ett transportbehov i sin dimmiga vardag. De berusar sig, nyktrar till, tar bilen till Systembolaget och kompisar och berusar sig igen. Missbruket måste brytas. Rattfylleristerna är inte i parken. De flesta har fortfarande familj och arbete, förklarar Håkan Fuhrman.

– När de åker fast på sin första rattfylla rämnar fasaden, de förlorar körkortet. Det är oerhört traumatiskt. De kan inte skjutsa sina barn och undrar vad grannar

Håkan Fuhrman övertygar allt fler om att rattfyllerister måste erbjudas vård direkt. Annars är de snart ute

»**Missbruket måste brytas. Rattfylleristerna är inte i parken. De flesta har fortfarande familj och arbete.**«

och vänner ska säga. Då måste vi erbjuda akuthjälp. Kan vi motivera dem att ta emot hjälp tar proffsen över. Misslyckas vi kommer de att vara ute på vägen. Allt bygger på skyndsamhet. Väntar man för länge

stänger de till sig och har inga problem. Förnekelsen är fruktansvärt stark, fortsätter han allvarligt.

Den som döms för grovt rattfylleri kan dömas till fängelsestraff på en till tre månader. Den som går med på behandling kan i vissa fall i stället få vård och rehabilitering. Då kopplas frivården och socialtjänsten in.

När Håkan Fuhrmans förklarade

Om Skellefteåmodellen

...nart ute på vägarna igen med alkohol i kroppen.

FOTO: HANS-JÖRGEN RAMSTEDT

modellen för sina chefer fick han genast gehör. I januari 1999, efter två månader var arbetet igång och drevs som projekt till 2001 då den inleddes i ordinarie verksamhet. Hösten 1999 hölls ett trafik-säkerhetsseminarium i Jokkmokk. Många poliser deltog. Håkan Fuhrman berättade om arbetet. Karl-Bertil Arosenius, läns-polismästare i Norrbotten lyssnade intresse-rat, ställde sig upp och sade:

– Nu hör ni alla poliser i Norrbotten. Vi

ska jobba efter Skellefteåmodellen! Så föddes begreppet.

IDAG ARBETAR MER ÄN 80 procent av Sveriges kommuner enligt Skellefteåmodellen. Nationell samordnare är Håkan Lundgren, Vägverket Region Norr i Luleå. På många orter kallas modellen smadit – samverkan mot alkohol och droger i trafiken. Det finns också andra namn och olika former av samarbete.

HÅKAN FUHRMAN

ÅLDER: 61

FAMILJ: Gift med Gun sedan snart 40 år och tre vuxna barn, Peter, Charlotte och Camilla. Två barnbarn, Johanna och Julia samt sonhustrun Helena.

BOR: I Skellefteå där han bott i hela sitt liv frånsett några år som ung polis i Stockholm

ARBETE: Studierektor

FAVORIT: Skellefteå AIK

– Vägverket har varit drivande och satsat tid, pengar och lokaler och sett till att polisen kommit igång, säger Håkan Fuhrman.

Han berättar att männen står för 90 procent av rattfylleribrotten i Sverige. Det finns rattfyllerister som blivit stoppade 70 gånger. Var tredje person som kör ihjäl sig i Sverige är alkohol- eller drogpåverkad. I genomsnitt kör en förare på 500 påverkad.

– Men dessa människor orsakar döden för 100-150 personer per år, påminner Håkan Fuhrman. 1000 personer skadas varje år i rattfylleriolyckor.

– Vid återfall av rattfylleri blir det svårare. Då är personen snart inne i en kriminell livsstil. Det är meningslöst att döma någon till vård som inte anser sig ha några bekymmer.

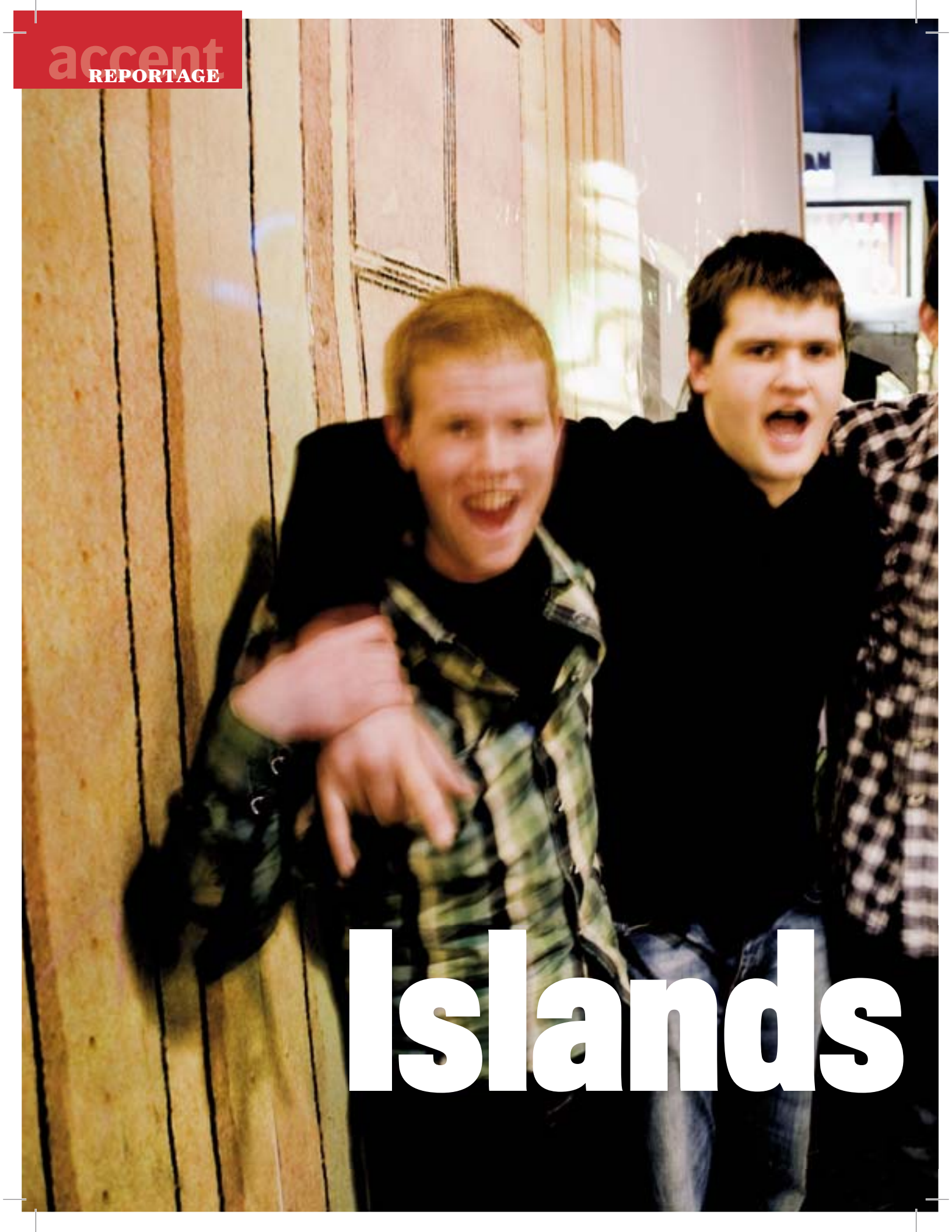
Håkan Fuhrman konstaterar att Skellefteåmodellen fungerar sämre på unga drogmisbrukare och bättre på äldre alkoholmissbrukare. Att upptäcka och bevisa drograttfylleri är svårare eftersom polisen inte kan mäta påverkan på vägen. Tillsammans med kollegan Håkan Larsson i Örebro driver han nu ett projekt med utbildning för att förbättra polisens kunskaper om drograttfylleri.

Han oroas av det ökade antalet drograttfyllerister. 1999 stoppades 700 drograttfyllerister av polisen i Sverige. 2007 var siffran över 11 000.

– En skrämmande utveckling, menar han men medger att en del av antalet nog beror på att polisen blivit duktigare. De har gått på kurs.

INGRID NORLUND

accent@iogt.se

A photograph of two young men in a doorway. The man on the left has short blonde hair and is wearing a black turtleneck under a green and black plaid shirt. He is pointing his right index finger directly at the camera with a wide, toothy grin. The man on the right has dark hair and is wearing a black turtleneck. He has his mouth open in a shout or yell, looking towards the camera. The background shows a wooden door frame and a glimpse of a city street at night with some blurred lights and a sign that partially reads 'AN'.

Islands

A man with short brown hair, wearing a black and white plaid shirt, stands in the foreground on the left, smiling and pointing towards the camera. The background is a city street at night, featuring a white car with a yellow taxi sign on its roof, other cars with their headlights on, and a modern building with large windows and a vertical light fixture. The scene is illuminated by streetlights and building lights, creating a vibrant urban atmosphere.

Drickandet på Island har ökat i takt med den ekonomiska tillväxten. Reykjavik gör allt för att framstå som partystaden nummer ett. Nu börjar baksmällan komma. Möt några som vill stoppa den farliga utvecklingen.

baksmälla

Drickandet ökar mest i västvärlden

Det är märkligt stilla och lugnt. Det skulle till och med vara ödsligt om det inte vore för bilkolonnerna som rör sig sakta längs Laugavegur. Huvudgatan med sina trendiga butiker ringlar sig genom Reykjavíks centrum och är stället att visa upp sig på. Rader av fyrhjulsdrivna jeepar, glänsande sportbilar och en och annan skrothög paraderar framför de få fotgängarna på trottoarerna.

Det är sen lördag kväll men nästan ingen är ute. Krogarna står tomma. Det stämmer inte alls med Reykjavíks rykte som partystad där gatorna är fulla av ännu fullare ungdomar. Här dricks det lika mycket som på de värsta tillhållen kring Medelhavet. Var är då allt folk?

En servitris på ett nattöppet fik berättar att ingen gör sig besväret att ge sig ut på stan före midnatt, om ens då. Det är på småtimmarna det händer något. De dyra spritpriserna på krogarna gör att folk att sitter hemma och dricker till sent på natten.

– Vänta och se, säger hon och ler snett.

Under de närmaste timmarna fylls gatorna. Till en början nästan omärkligt, som om människorna kom smygande från igenstans. Plötsligt är det trångt och stökigt. Bilarna längs Laugavegur har blivit färre. En del har parkerats och förarna bytt bilköen mot de allt längre köerna utanför barer och nattklubbar. Andra fortsätter att åka runt, runt hela natten.

Tre unga killar från en by utanför Reykjavík brottas på skoj med varandra. De tar upp nästan hela trottoaren. De är i tjugoårsåldern och har inte en aning om vad som ska hända ikväll. Vilket verkar vara en del av poängen med att åka in till storstaden.

– Vi vet inte ens var vi ska sova i natt, säger en av dem stolt.

– Men det löser sig alltid, ropar en annan.

Om de inte hittar någonstans att sova kan de alltid stanna uppe tills nattklubbarna stänger på morgonen.

ISLÄNDSKA UNGDOMAR HAR LÄNGE varit kända för att dricka mycket på helgerna. Med tiden har festandet blivit en del av den nationella identiteten. I turistböckerna lyfts ofta det intensiva nattlivet fram som en av Islands stora fördelar – närmast i klass med val-safari och bad i heta källor.

Fylleriet har samtidigt vållat stor oro bland föräldrar och myndigheter. Framför allt när det gäller de riktigt unga. Överlag har islänningarnas förhållande till alkohol vållat mycket debatt på ön under de senaste åren.

Mellan 1993 och 2005 har den registrerade alkoholkonsumtionen ökat markant från att ha varit 4,7 liter till att vara 7,1 liter alkohol per person och år. En ökning på runt 60 procent vilket är mest både i Norden och OECD-länderna. Då är inte införd, smugglad eller egentillverkad alkohol medräknad vilket ökar siffran ännu mer.

Konsumtionsmönstret följer övriga Nordens och har förändrats från starksprit till mer konsumtion av öl och vin. 1993 var hälften av konsumtionen starksprit, 2002 har den siffran minskat till en fjärdedel.

Man befärar en ökning av alkoholism. Tio procent av alla isländska män äldre än 18 år har alkoholbehandlats, omkring 30 000 personer i hela befolkningen bör avhålla sig från alkohol och närmare 80 000 har ett utvecklat alkoholberoende.

Men detta faktum viftas ofta bort med att islänningarna i förhållande till många andra dricker lite. På Island säljs 7,1 liter registrerad alkohol per person och år. Det är något mer än för svenskar och norrmän, men betydligt mindre än för danskar och finländare.*

Reykjavik har på några decennier blivit en partystad som lockar såväl den

ISLANDS ALKOHOLKONSUMTION

Mellan 1993 och 2005 har den registrerade alkoholkonsumtionen på Island ökat från 4,7 liter till 7,1 liter alkohol per person och år.

En ökning på runt 60 procent vilket är mest både i Norden och OECD-länderna.

Då är inte införd, smugglad eller egentillverkad alkohol medräknad vilket ökar siffran ännu mer.

1993 **4,7 liter** per person och år

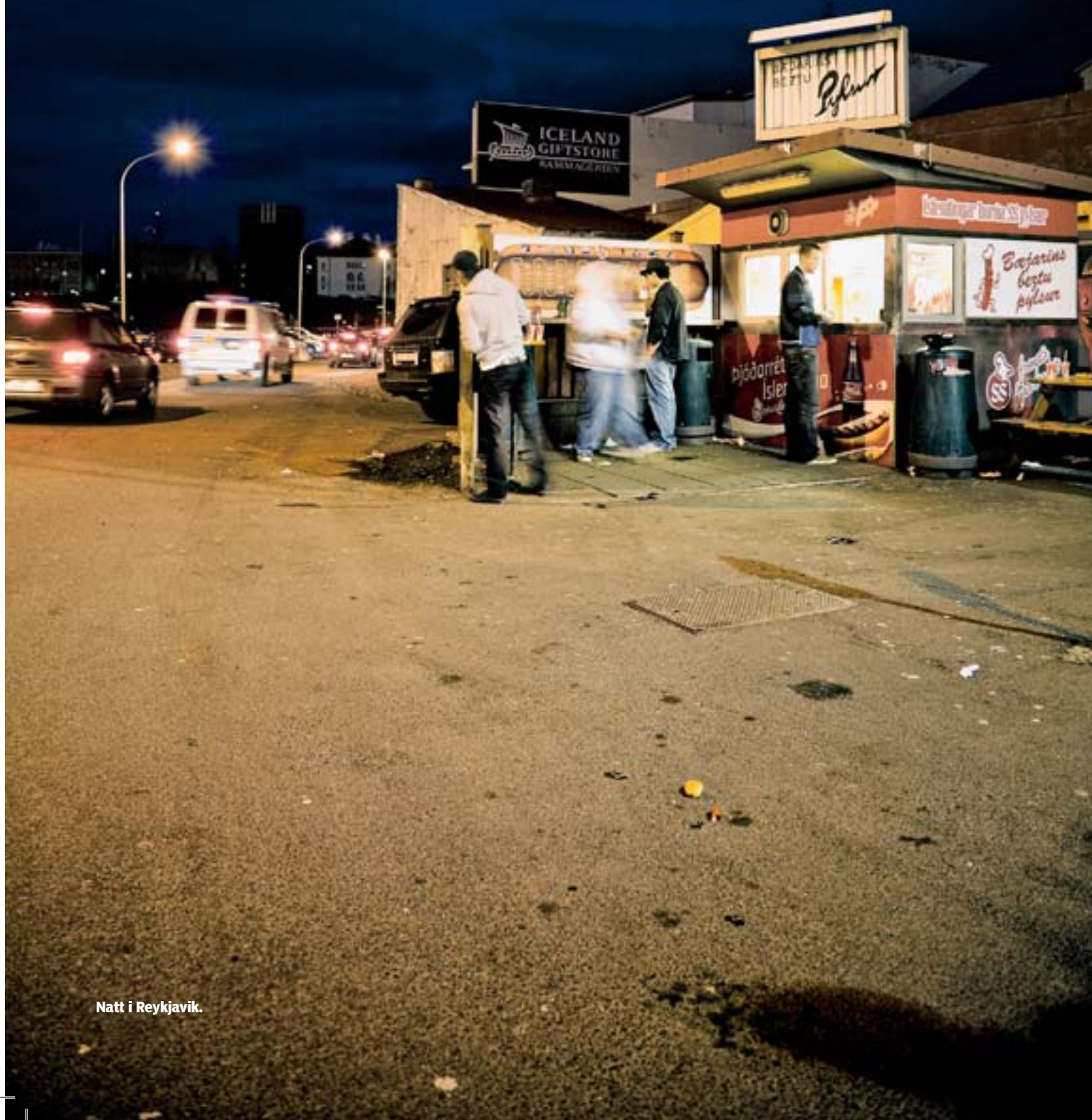
en inhemska befolkningen som turister.

KÄLLA: OECD

7,1 liter per person och år **2005**

Konsumtionsmönstret följer övriga Nordens och har förändrats från starksprit till mer konsumtion av öl och vin. 1993 var hälften av konsumtionen starksprit, 2002 har den siffran minskat till en fjärdedel.

Natt í Reykjavík.

- › Precis som andra nordiska länder försöker Island minska drickandet med hjälp av höga alkoholskatter och begränsad tillgång. Till exempel var starköl länge förbjudet på ön. Först den 1 mars 1989 släpptes det fritt, vilket fortfarande firas varje år med en nationell öldag. För liksom som i övriga Norden blir det allt svårare att värna den restriktiva alkoholpolitiken.

GUNNAR THORLÁKSSON ÄR EN man som älskar sin stad. Han har bott hela livet i Reykjavik och skiner av stolthet när han packar in oss i sin stora jeep och börjar peka ut sevärdheter längs vägen. Vi kör mot hamnen och förbi rostiga valfångstfartyg som ligger övergivna vid kajerna. Vägen längs havet är kantad av mer eller mindre färdiga husbyggen i de övre prisklasserna.

Gunnar berättar hur staden växt tack vare de senaste årens ekonomiska blomstring, hur Reykjavik har förändrats och blivit till en storstad. En förvandling på både gott och ont.

Han är djupt bekymrad över att det ökande drickandet. Som ordförande för isländska IOGT känner han ett historiskt ansvar att bekämpa utvecklingen mot mer och mer festande.

– Vi har en lång tradition bakom oss av kamp mot fylleriet. Jag vet att många tycker som vi, att situationen blivit så allvarlig att något måste göras.

Han styr jeepen upp för en lång backe. Vid sidan av vägen ligger ett pampigt hus. Gunnar pekar och berättar att det förut var ett ålderdomshem som IOGT startade för länge sedan. När vi senare åker förbi parlamentet säger Gunnar att IOGT var en av de organisationer som starkast drev på för kvinnlig rösträtt på Island. Samtidigt som han är stolt över det arbete som IOGT utfört och utför menar han att organisationen måste förändras och utvecklas om den ska leva kvar.

– Vi försöker att bli mer öppna och mindre formella. Därför har vi organiserat oss efter svensk och norsk modell. Vi satsar mer på kampanjer och att prata med folk ute på stan.

Den viktigaste stridsfrågan just nu handlar om ifall öl och vin ska säljas i mataffärer. I dag är det inte tillåtet att sälja något starkare än lättöl utanför Vinbud, Islands motsvarighet till Systembolaget. Enligt Gunnar är det många som vill se en mindre sträng politik.

– Alkoholimportörer och restaurangägare arbetar för att göra alkoholen lika accepterad här som den är i andra länder. Men vi kämpar emot. Vi har lobbat hårt och jag anser att vi åtminstone har försenat utvecklingen, säger han.

PÅ EN LUNCHRESTAURANG i Reykjavik träffar vi Arni Einarsson. Han är chef på ett ideellt center för information om alkohol och andra droger. Dessutom är han ordförande i Samfo, en paraplyorganisation för sex olika nykterhetsorganisationer, däribland IOGT. De gick samman för några år sedan för att försöka bromsa utvecklingen.

– Vi har satsat mycket på förebyggande arbete. Framför allt vänder vi oss till föräldrar. Vi vill få dem att inse att de måste ta ansvar för sina och andras barn. De måste inse att vi inte längre lever i en liten by utan i en storstad med alla problem och risker som det medför.

Enligt Arni Einarsson är den ekonomiska tillväxten en av de viktigaste förklaringarna till att fler dricker mer.

– Folk har alltid festat, men nu finns det mer pengar.

Dessutom påverkas islänningarna precis som alla andra av de trender som fått europeiska ungdomar att dricka allt mer.

– Men vi har faktiskt lyckats minska supandet bland de riktiga unga. Främst tack vare vårt fokus på föräldrarna och deras ansvar.

Arni berättar att de ofta hör folk säga att Island ändå har små ›

Gunnar Thorláksson är ordförande i isländska IOGT.

›**Jag vet att många tycker som vi, att situationen blivit så allvarlig att något måste göras.**«

Arni Einarsson är ordförande i Samfo, en paraplyorganisation för sex olika nykterhetsorganisationer på Island.

Längs huvudgatan Laugavegur i Reykjavik är det trångt för både bilar och människor

ISLAND

Europas minst tätbefolkade land

BEFOLKNING: 313 000, varav 120 000 bor i huvudstaden Reykjavik. Det gör Island till Europas minst tätbefolkade land.

NATUR: En ö med en snitthöjd på 500 meter över havet. Högsta punkt är Hvannadalshnjúkur 2109,6 m ö.h. En dryg tiondel av landet är täckt av glaciärer.

Reykjavik på grund av ångorna som steg upp ur marken. Tillhörde först Norge och sedan Danmark under flera hundra år ända fram till självständigheten 1918.

STATSKICK: Republik

HISTORIA: Ön bosattes 814 när norrmannen Ingólfr Arnarson steg i land i "Rökviken", som han kallade

SPRÅK: Isländska

VÄLSTÅND: Island hamnar alltid bland nationerna i topp när levnadsstandard, ekonomi och demokratisk utveckling mäts. Livslängden hör till världens högsta.

ALKOHOLKONSUMTION: 7,1 liter ren alkohol per invånare och år (2005). Registrerad alkohol, införd, smugglad eller egentillverkad ingår ej i siffran. Snittet för OECD-länderna är 9,5 liter registrerad alkohol.

Thorarinn Tyrfingsson är en stridbar läkare på Island som förestår Islands största klinik för missbruksbehandling.

› problem jämfört med de flesta andra länder och att det därför finns utrymme för att slappna av lite och inte vara så stränga kring alkoholen. Ett argument han inte ger så mycket för

– Om just ditt barn börjar dricka så spelar det väl ingen roll om islänningarna dricker sju eller tio liter sprit per person, säger Arni.

Han menar att det inte går att informera bort problemen.

– Det gäller att jobba med synen på livet som helhet. Den gamla IOGT-inställningen är på väg tillbaka.

Arni berättar om kampanjer där nykterhetsorganisationerna tillsammans bidragit till att stoppa nya trender.

– För några år sedan blev det plötsligt populärt med julglögg på arbetsplatserna, men efter ett tag började det spåra ur. Det blev alldeles för mycket. Nu har det helt upphört. Samma sak med alkohol på konfirmationsfester, vilket var vanligt tidigare.

Nykterhetsorganisationerna har stadigt tappat medlemmar de senaste årtiondena – IOGT har i dag 400 medlemmar och ungdomsförbundet ungefär 100. Men Gunnar säger att de samtidigt blivit allt mer accepterade av samhället och fått ett bättre samarbete med politikerna.

För att hålla kvar frågan om alkoholen högt på dagordningen fick samtliga nyinvalda parlamentsledamöter ett informationspaket från Samfo, efter de två senaste valen

– Vi vill samla föreningar och organisationer på Island kring den traditionella IOGT-hållningen. En del kallar det för en restriktiv alkoholpolitik, men vi menar att det är en aktiv politik eftersom den är effektiv. Den gör nytta, säger Arni.

THORARINN TYRFINGSSON SER UT som om han helst av allt vill slå näven i bordet. Det gör han inte. Men han säger med ilsken stämma att situationen inte är acceptabel.

– Visste ni att den vanligaste dödsorsaken för män på Island är alkoholrelaterad, säger han och spänner ögonen i oss.

Thorarinn Tyrfingsson är en stridbar läkare som ofta uttalar sig i alkoholpolitiska frågor. Han menar att situationen är så allvarlig att något måste göras. Under de 20 år som han har förestått Islands största klinik för missbruksbehandling har han sett hur utvecklingen sakta men säkert blivit värre.

Länge var alkoholister och narkomaner hänvisade till psykiatrin. Kvalificerad missbruksvård fick islänningar söka utomlands – främst i USA. Under slutet av 1970-talet och början av 1980-talet reste alkoholister i stor utsträckning till Freeport-sjukhuset i New York. Men samtidigt växte efterfrågan på en inhemsk klinik som kunde möta det ökande behovet. Därför bildades 1977 det nationella centret för beroendemedicin, SAA.

Nu är kliniken, med alla avdelningar runt om på ön, landets i särklass största. 80 procent av alla islänningar som söker vård för missbruk hamnar på någon av SAA. All behandling mot alkoholism, narkomani eller spelmissbruk är gratis på Island, och väntetiderna är korta eller obefintliga.

Ett av de största bekymren just nu är inte ungdomar som dricker eller använder andra droger. De senaste åren har en ny trend dykt upp. Medelålders islänningar som börjat dricka dagligen, vilket orsakar stora hälsoproblem. Thorarinn Tyrfingsson suckar och säger att han är trött på alla som slår sig för bröstet och säger att Island har jämförelsevis små problem.

– Varför ska vi jämföra oss med Tyskland och Frankrike, de som är värst i hela världen? Varför kan vi inte ha Indien eller något annat land där folk dricker mindre som förebild, frågar han. ■

Källor: OECD, Stakes, Svenska Exportrådet

*Registrerad alkohol. Totalkonsumtionen inklusive införsel, smuggling, egen-tillverkning är i Sverige drygt 10 liter.

Sofia Garad har protesterat mot orättvisor i hela sitt liv. Främst mot förtryck av kvinnor och barn – och mot droger. Nyligen fick hon Fjärilspriset för sitt arbete mot drogen khat.

Garad

En fjäril med viljestyrka

AV KARIN LINDGREN STRÖMBÄCK FOTO URBAN ORZOLEK

VÅRT FÖRSTA MÖTE SKER PÅ Kulturhuset i Stockholm. Caféet, där vi sitter med var sin kopp te, är sommarfullt av sorlande röster och klirrande porslin. Strax intill hörs det skarpa ljudet av en borrh. Men inget kan överrösta Sofia Garads engagemang som är så starkt att vi glömmar oljudet omkring oss.

I våras tog Sofia Garad emot utmärkelsen Fjärilspriset för sitt arbete mot drogen khat i Sverige. Det är Kvinnorganisationernas samarbetsråd i alkohol och narkotikafrågor som vill lyfta fram hennes insats och Sofia är glad över priset. Hon vill egentligen inte framhäva sig själv, men accepterar att hon får priset för sin roll som initiativtagare.

– Vi är många som arbetar tillsammans med projektet, säger hon.

Sofia Garads bas är den feministiska kvinnoföreningen Soman Women i Sverige (SWIS), en organisation som vill stärka kvinnors - och genom det även barns - situation genom utbildning och samtal. Till hjärtefrågorna hör motstånd mot kvinnlig könsstympning.

Till föreningens lokal i Rågsved i södra Stockholm kommer kvinnor (och några män) från hela staden och dess kranskommuner. Några besöker det nyöppnade dagcentret för äldre, andra deltar i föreningens tjejgrupp eller andra aktiviteter.

Andra gången vi möts är vi där. Sofia visar den vackert inredda lokalen, som ligger på källarplanet i ett vanligt flerfamiljshus.

På baksidan av huset finns ett dagis och ett grönområde. Omgivningen är lugn, det enda som hörs är spridda barnröster och områdets sopsug. Vi kan prata ostört.

– Lokalen är bra men vi drömmer om en lokal i Rinkeby. Det skulle bli lite närmare för medlemmarna, säger Sofia.

I det stora rummet syns spår av svenskundervisning på ett blädderblock och på väggen hänger bilder från Somalia. I vardagsrummet kan medlemmarna mötas på arabiskt vis - i två stora vinröda soffor.

Vi äter somaliska pannkakor, med smör och socker. Gott och intressant även för getingen som letat sig in. Pannkakorna passar bäst tillsammans med te, säger Sofia när hon serverar kaffet.

EN VIKTIG UPPGIFT SOM föreningen tagit på sig är föräldrautbildningen Cope – metoden kommer från Kanada – vars mål är att stärka föräldrarna i deras roll som fostrare. Betoningen ligger på "här och nu" och tanken är att familjerna ska prata om livet i Sverige.

En del av utbildningen går ut på att informera föräldrarna om hur svenska familjer gör i olika situationer. Slutsatsen är att svenska och somaliska familjer inte är så olika varandra och när föräldrarna inser det minskar rädslan för det svenska samhället.

Föräldrautbildningen har blivit en viktig ingång till att prata om khat. När grupperna träffats ett tag och deltagarna börjar slappna av går det att ta upp droger och den känsliga frågan om männens missbruk.

För känsligt är det. De som använder drogen, och försäljarna, vill inte tala om saken. ➤

» Jag är motståndare till alla droger eftersom kvinnorna drabbas hårt. Vi måste arbeta mot khat i Sverige och kvinnorna måste säga ifrån.«

– Jag är motståndare till alla droger eftersom kvinnorna drabbas hårt. Vi måste arbeta mot khat i Sverige och kvinnorna måste säga ifrån.

Allt fler kvinnor gör precis det, säger ifrån. Vilket många gånger slutar med skilsmässa.

PROTEST ÄR ETT ORD som passar mycket bra på Sofia Garad. Hon har protesterat i hela sitt liv, alltid framfört sina åsikter. Ofta med ord. Ibland i praktisk handling.

Som liten flicka i Somalia märkte hon att personal som hjälpte rika släktingar i deras hem ibland behandlades illa. Hon ville hjälpa dem och gjorde det som hennes mamma brukade göra när barnen var sjuka. Sofia kokade varm mjölk och gav arbetarna.

De vuxna blev förskräckta och deras reaktion stärkte Sofias övertygelse om att det är rätt att säga ifrån mot orättvisor.

Hon har använt mat som ett sätt att visa vad hon tycker vid flera tillfällen. I arbetet som undersköterska på äldreboenden i Stockholm har hon bakat kakor till kaffet, trots att det inte var tillåtet. De gamla behövde god mat och de längtade efter bakelser hela tiden. När de kände doften av nybakat blev de lyckliga. Sofia såg till att de fick vad de önskade sig.

Sofia Garad hatar orättvisor och är inte rädd att visa vad hon tycker. Hon har aldrig råkat illa ut. Eller också har hon helt enkelt struntat i de faror som funnits.

Det har inte varit helt ofarligt att vara motståndare till khat. Sofia säger att en del av dem som använder drogen jämför den med västerlänningarnas alkoholvanor. Ett svagt argument, anser hon. Khat är narkotikaklassat och får stora konsekvenser för de familjer som drabbas.

Andra kvinnor som också är motståndare till khat har utsatts för hot och blivit bespottade när de rört sig ute. Sofia har ingen vågat sig på.

– De vet att jag inte tiger, säger hon.

» Sofias engagemang för kvinnors rättigheter stärktes under en resa till Somalia för fem år sedan. Hon såg att många unga kvinnor blev utnyttjade. De hade blivit bortgifta med äldre män och levde i något som kan liknas vid slaveri.

Hon kom också i kontakt med khatmissbruket genom ett par unga män som besökte henne och ville låna pengar. De tuggade på khat.

– De var unga, klockan var bara elva på förmiddagen. Jag sa nej. Aldrig att jag ger pengar till någon som använder droger. Det har jag lovat gud, eller som man säger i Somalia: det lovar jag vid domedagen.

SOFIAS MOD GÖR ATT olika grupper gärna vill ha henne på sin sida. Konflikten i Somalia är inget undantag. Eftersom hon tillhör övergångsregeringens folk förväntas hon stödja de beslut som regeringen fattar. Som när man bad den etiopiska armén att gå in i landet.

Men hon är tvärtom kritisk.

Å andra sidan stödjer hon inte heller oppositionen, som hon säger har andra övergrepp på sitt samvete.

Sofia Garad hälsar välkommen till Swis lokal i Rågsved i Stockholm.

– Jag är neutral, tar inte ställning för någon grupp. Klantänkandet, som har sitt ursprung i kolonialismen, är ett stort problem i Somalia och jag ställer inte upp på det.

Självständig står hon pall för påtryckningar och vägrar ge med sig. Hon ser gärna att de båda sidorna möts i en debatt. Hon har lovat ordna allt, ”det är lätt som en plätt”, om parterna bara vill. Än så länge har det varit blankt nej.

Sofia är optimist så hon tror på en bättre framtid för Somalia. Om bara fler kunde bry sig om det som händer i landet.

– Nu är det krig i Europas närhet, Georgien och Ryssland. Då är det lätt att glömma andra krig. ■

SOFIA GARAD

BOR: I Stockholm

YRKE: Undersköterska med restaurangutbildning.

FAMILJ: Ja

ENGAGEMANG: Sitter i styrelsen för den feministiska kvinnoföreningen *Somalian Women in Sweden*. Har fått Fjärilspriset för sitt motstånd mot drogen khat i Sverige. Sommaren 2007 arrangerade hon en internationell konferens om khat, med bland annat deltagande av FN.

Starka kryddor minskar vikten

KOST Starka kryddor kan göra susen för vikten. Chili-peppar ökar ämnesomsättningen och gör att man bränner fler kalorier. Dessutom innehåller chilin ett ämne som frigör endorfiner i hjärnan, vilket ökar välbefinnandet. Andra kryddor som ökar värmen och förbränningen är curry, vitlök och pepparrot.

Vanlig svensk husmanskost är en annan väg till min-

dre midjemått, enligt en studie gjord av Lantmännen Food. Strömming, fullkorn och rapsolja är några av de produkter som får kilona att rasa utan att man behöver motionera extra.

Som grädde på moset sänks även kolesterolvärdet. Viktigt är dock att skippa sockret i maten.

MARIA ZAITZEWSKY

Ideellt arbete ökar hälsan

ARBETE Ideellt arbete ökar hälsan och välbefinnandet hos pensionärer, enligt en undersökning från Linköpings universitet. Nästan hälften av alla pensionärer som jobbar ideellt mår bättre än de som inte gör det. De som är mellan 60 och 74 år jobbar mest ideellt.

Ammade barn blir smartare

AMNING Barn som ammas länge, helst i upp till ett år, blir smartare. En kanadensisk studie visade att de barn som ammas länge hade i genomsnitt sex poäng mer på ett testet än genomsnittet. Anledningen tros vara att bröstmjölken har mycket fleromättade fettsyror, vilka är bra för hjärnans utveckling.

Lite skit i hörnen...

HÄLSA Nu är det bevisat; lite skit är bara bra. Barn som utsätts för smuts och bakterier drabbas nämligen i mindre utsträckning av allergier. Enligt en svensk studie har barn i Estland betydligt färre allergier än svenska barn. Dessa har en skyddande molekyl som utvecklas när barnen kommer i kontakt med bakterier. Nitisk renlighet är alltså negativt för immunförsvaret, som inte tvingas bli aktivt.

Alkohol minskar rädslan för konflikt

ALKOHOL Alkohol gör många flirriga. Nu har forskare kommit fram till varför. Drunkar förändrar hjärnans funktion och dämpar "rädslacentret",

FOTO: PHOTOS.COM

TACKSAMHET SKAPAR LYCKA

LYCKA Vad som gör en människa lycklig råder det delade meningar om. Ny forskning från Harvard-universitetet visar att äktenskap och tvåsamhet ger ett lyckligt liv. Men barn ska man avstå ifrån, de ökar problemen. Andra forskare hävdar att förmågan till lycka är genetiskt betingad. Ungefär 50 procent beror på genetik, tio procent på omständigheter som ekonomi, äktenskap, jobb och barn och resten på individens eget beteende. Det går alltså att påverka sin egen förmåga till lycka. Vänlighet, optimism och tacksamhet är nyckelord för den som vill bli lyckligare. Lyckan skapar en positiv spiral som gör människor mer energiska och optimistiska, vilket i sin tur kan leda till exempelvis bättre jobb, ekonomi och äktenskap. Lyckan kommer alltså före att vara lyckad och inte tvärtom, som många tror. Lycka handlar väldigt lite om pengar och status, menar Sonja Lyubomirski, professor i psykologi vid Californiauniversitetet, utan om "ett glatt och förnöjsamt liv".

MARIA ZAITZEWSKY

vilket gör att vi vågar göra sådant vi annars upplever som skrämmande. Det förklarar också varför vissa personer blir mer aggressiva på fyllan – rädslan för att hamna i konflikt sjunker.

Rökare får lättare depressioner

TOBAK Att rökning är skräp för hälsan visste vi redan. Men nu står det klart att rökning är dåligt för den psykiska hälsan också. En ny spansk-ameri-

kansk studie visar att rökare löper 41 procent högre risk att drabbas av depression än icke-rökare.

Förkylning kan göra dig fetare

KOST Forskare vid Karolinska Institutet anser att ett förkylningsvirus, delvis kan förklara den explosionsartade viktökningen. Forskningen är kontroversiell, men studier visar att forskarna har kommit något på spåren.

LÄSTIPS

Viktig bok om att ta ansvar

Det var inte mitt fel!
Om konsten att ta ansvar
Ann Heberlein

BOK Etikforskaren Ann Heberlein hade länge irriterat sig på svenskarnas massflykt från

ansvar och skylla ifrån sig mentalitet. Därför skrev hon den här boken. Det svåra som händer mig är nämligen alltid någon annans fel. Själv är jag bara ett offer för omständigheter/min hudfärg/min bakgrund/min sexuella läggning/mina gener.

Tankegången sätter ljuset på ett problem som onekligen finns i dagens samhälle. Ingen får skuldbeläggas och orsaken till våra beteenden ligger någon annanstans – men inte hos oss själva. Men är det inte så att vi alla har ett ansvar för våra liv och de val vi gör? Även om det naturligtvis finns människor som verkligen är offer.

Problemet som uppstår är att dessa drunknar i den massiva kör som ropar på upprättelse, ansvarsfrihet och skadestånd. För vems fel är det egentligen att mitt äktenskap sprack? Att jag är tjock? Att jag mobbar? Att jag blir underkänd på tentan?

"Det var inte mitt fel!" är en bok om etik, moral och sunt förnuft och som belyser ett aktuellt samhällsfenomen på ett balanserat och läsvärt sätt.

MARIA ZAITZEWSKY

Trädgården läker kropp och själ

Trädgårdsarbete är läkande för både kropp och själ säger forskningen. Britt-Marie Gilén från Hedemora som är ett levande exempel på hur blommor och gröna blad ger glädje i vardagen.

■ **TRÄDGÅRSHÄLSA** Klematis och dahlior. Fotblad, fuchsia och flox. Och en och annan lilja. I Britt-Marie Giléns trädgård i Hedemora i södra Dalarna är det trångt om saligheten. Vart man än vänder sig prunkar det och växer i en grön och frodig symfoni. Trädgården som mäter exakta 799 kvadratmeter, ser nästan ut som en djungel. Förvisso välansad, men med samma täta vegetation. Och jo, ett par exotiska papegojor (näja, undulater) dyker faktiskt upp grönskan. I en stor bur förstås, men ändå.

Sensommarljumt är det fortfarande i luften och under Britt-Maries överinseende finns det alltså blommande växter lite överallt.

– Jag försöker se till att när några har blommat klart så tar andra vid. På så vis kan jag hålla trädgården blommande från april till oktober, säger Britt-Marie, som så länge hon kan minnas har haft ett stort intresse för växter. Hon läser allt hon kommer över om odling och blommor och håller sig à jour om det senaste genom kontakter med likasinnade.

TROTS ATT HON ÄR 79 år fyllda arbetar hon deltid på en handelsträdgård i Hedemora. Dessutom är hon och maken Allan aktiva i sällskapet Trädgårdsamatörerna, en förening där trädgårdsentusiaster från hela landet kan utbyta erfarenheter och tips. Man gör bland annat regelbundna resor till Bohuslän för att inhandla växter hos en grossist.

– Vi är med i föreningen sedan tjugonio år och stortrivs med gemenskapen, berättar Britt-Marie. Föreningslivet är förvisso inget nytt för paret Gilén. Bägge är aktiva medlemmar i IOGT-NTO på orten och Allan är Tempelriddare.

Britt-Maries absoluta favoritväxt är kle-

Britt-Marie håller efter sina växter så att de växer och frodas FOTO:MARIA ZAITZEWSKY/SAMTLIGA BILDER

matis. Efter att ha fått kontakt med en klematiskännare var hon såld.

– Klematis är vacker, lättskött, lättväxt och finns i alla möjliga varianter. En del är vårblomande, andra doftar ljuvligt. Några klänger, medan andra är som bus-

»Det är så fascinerande att se hur växterna vaknar till liv. Hur vet de att det är vår? Det är verkligen ett mirakel!«

BRITT-MARIE GILÉN

kar, säger Britt-Marie, som förstås har gått med i Klematisföreningen.

Och mycket riktigt, under vår vandring i trädgården, visar sig var och varannan blomma vara en klematis. Lila klängande med små blommor. Liljevita och rosalila av större format. För en lekman är det svårt att förstå att alla dessa, tillsynes olika blommor, hör till samma art.

Hur många klematis Britt-Marie har i sin trädgård vet hon inte exakt, men om man räknar alla växter sammantaget så är det nog minst 500 olika sorter. Hur orkar hon hålla reda på alla?

– Äh, jag ägnar varje ledig stund här i min trädgård, det är inte ett dugg betungande utan bara roligt, försäkrar Britt-Marie och nappar vant av några döende blad från en hängande blodröd fuchsia.

– Varje årstid har sin charm, även om våren och sommaren står i en klass för sig. På våren kan gräsmattan plötsligt bli alldeles blå av scilla, för att sedan växla och bli frodigt grön igen. På sommaren är växtligheten på topp, då njuter man som mest och vi är ute i trädgården nästan för jämnat. Under hösten dalar växtligheten så smått för att dö med frosten. För mig innebär det ett visst vemod. Då vet jag att

DÄRFÖR ÄR TRÄDGÅRDEN EN HÄLSOPLATS

Trädgårdsarbete har en positiv och läkande inverkan på oss människor, visar forskning.

- motverkar depression och ångest
- man blir rörligare i kroppen
- risken för hjärt- och kärlsjukdom halveras

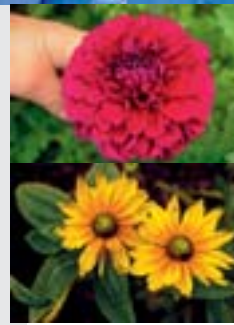
- man sover bättre
- man får bättre immunförsvar
- man höjer sin stresstålighet
- man får en känsla av sammanhang (KASAM)
- man främjar sitt sociala liv och minskar sin ensamhet

Källa: Donald Norfolk "Läkande trädgårdar" (Natur&Kultur).

KURIOSA En frodig gräsmatta, rosor och fruktträd gör grannarna gröna av avundsjuka, enligt en undersökning som trädgårdskedjan Plantagen gjort. Om du dessutom har ett lusthus har du riktigt god smak. 1200 svenskar fick bland annat svara på vad de tyckte var snyggt, respektive fult i trädgården. Mest smakfullt var det att använda krukor att plantera i, tyckte 95 procent. Fulast i trädgården ansågs trädgårdstomtar vara. 80 procent hade den åsikten.

NAMN: Britt-Marie och Allan Gilén
ÅLDER: 79 och 80 år
"YRKE": Pensionärer och trädgårdsfantaster
BOR: I hus i Hedemora i Dalarna
BARN: Tre vuxna söner

Nej tack till tomtar. Fågelbad och vackra blomsterarrangemang gör sig bättre i Britt-Maries och Allan Giléns trädgård.

den mörka vintern står för dörren.

Då, under senhösten, skär Britt-Marie ner de flesta av sina klematis och ställer dem i mörkret i källaren. Där får de stå utan vatten och ljus tills det är dags att komma upp igen.

– Det är så fascinerande att se hur växterna vaknar till liv. Hur vet de att det är vår? Det är verkligen ett mirakel!

DET ÄR NÅGONSTANS i det miraklet som Britt-Marie finner sin lust och sin glädje i trädgårdsarbetet. Utmaningen i att plantera växter som normalt inte klarar sig i nordliga Dalarna och se hur det går.

– Jag har till exempel planterat en jättestäppilja, som har sitt ursprung i Asien. Tänk att få den att slå rot här!

Britt-Maries trädgård håller henne fullt sysselsatt höst, vår och sommar. Under hösten samlar hon ihop blomfrön som hon sparar för att sätta framåt slutet av maj. Då

är det bråda tider med gödning med bland annat benmjöl och ett gel som läggs i jorden för att binda fukten. Utmaningarna är förstås många, men med åren har hon lärt sig vad som fungerar. Hon har provat det mesta, har byggt ut och lagt till.

»Jo, nog mår jag bra av att jobba i trädgården, jag blir onekligen pigg och glad av det.«

BRITT-MARIE GILÉN

– Ett år gjorde jag en vitbädd för orkidéer och rhododendron, säger Britt-Marie och påpekar att just orkidéer kräver varmsamma, gröna fingrar för att överleva.

Tuktade och strama trädgårdar med prydliga färgsektioner ton i ton har aldrig lockat.

– Nej, jag gillar det här lite vilda och naturliga, med olika blommor och färger

i en härlig blandning, säger Britt-Marie glatt.

Det är slående hur förnöjd hon verkar vara. Rask och vig i kroppen som en ung kvinna är hon och det går inte att ta miste på hennes kärlek till växterna.

Kan den goda fysiken möjligen ha med påtandet i jorden att göra?

Britt-Marie skrattar.

– Jo, nog mår jag bra av att jobba i trädgården, jag blir onekligen pigg och glad av det. Det är väl inte omöjligt att det spelar in när det gäller hälsan, säger hon och fortsätter:

– Men jag tänker inte så mycket på den aspekten, det är ju inte det som är min drivkraft. För mig handlar det om att njuta av naturens under, fascinationen att se hur det växer och frodas och hur jag kan få en till omöjlig växt att slå rot och trivas här.

MARIA ZAITZEWSKY

maria.zaitzevsky@iogt.se

Johanna Billing vill få filmerna att lämna väggen

Utställning
Malmö Konsthall
Johanna Billing "This is how we walk on the Moon"

UTSTÄLLNING Samspelet i en grupp, politik, identitet, sociala strukturer och samhällsförändring är ett axplock av det som videokonstnären Johanna Billing vill visa med sin utställning i Malmö Konsthall.

I filmerna, som spelas upp på fristående skärmar, är presentationen lika viktig som samspelet med publiken i rummet. Billing vill komma bort från videoboxen och väggen, hon vill uppnå ett fysiskt möte där betraktaren uppgås mer kroppsligt med bilderna. Exempelvis provar hon att para ihop "Where is she at", filmen med en flicka som tvekar på ett hopptorn och "Magical loss", där en

Chockerande träkmåns inspirerar

Berättelse om herr Roos
Håkan Nesser
Albert Bonniers förlag

ROMAN Ante Valdemar Roos är en riktig träkmåns. Han lever i ett dött äktenskap och går varje dag till sitt monotona arbete. Varje vecka spelar

han på samma lottorad. Så en dag händer det osannolika. Han vinner en stor summa och bestämmer sig för att behålla vinsten för sig själv. Utan sin hustrus vetskap köper han sig ett litet torp. Han säger upp sig från jobbet och börjar tillbringa dagarna på Lograna, som torpet heter. Samtidigt rymmer en ung före detta missbrukartjej, Anna, från ett boende. Av en slump korsas hennes och Ante Valdemar Roos vägar. När Ante Valdemar varje eftermiddag åker hem till hustrun – allt för att ge skenet av att han fortfarande arbetar – intar Anna Lograna. Efter några dagar möts de och en sällsam vänskap inleds. Och det är denna platoniska kärlek som är bokens största behållning. Deckarintrigen är ganska tunn; Annas missbrukande pojkvän knivmördas av det omaka paret, som väljer att fly landet tillsammans. Och med Ante Valdemars tjocka plånbok kommer de ganska långt. Som alltid är Håkan Nesser en god berättare och den här boken är inget undantag – även om den är mer av en berättelse än en deckare. Figurer som Ante Valdemar – träkmånsar som plötsligt gör något oväntat och chockerande – upphör aldrig att fascinera och inspirera.

MARIA ZAITZEWSKY

Gustaf Skarsgård, Torkel Pettersson och Tom Ljungman

ÄLSKVÄRD MEN OSANNOLIK

Patrik 1,5
En kärlekskomedi av Ella Lemhagen
Med Gustaf Skarsgård, Torkel Pettersson och Tom Ljungman

FILM Gifta homoparet Sven och Göran har just flyttat in i ett präktigt villaområde och blivit godkända som adoptivföräldrar. Nu är det bara barnet som fattas. Efter ett svårt bakslag – det visar sig nämligen att inga länder tar emot ansökningar från homosexuella – får paret ett oväntat ett erbjudande om att ta emot Patrik 1,5 år.

Men inget blir som de har tänkt. Patrik är nämligen inte 1,5 utan 15. Därtill med ett kriminellt förflutet – och homofob. Kollisionen är oundviklig. Till en början hoppas Sven och Göran kunna rätta till misstaget – "deras" Patrik måste väl finnas någonstans?

Under några intensiva dagar växer ändå en trevande vänskap sakta fram mellan honom och Göran. Sven sjappar däremot, plötsligt osäker på vad han egentligen vill med äktenskapet.

Filmen har vissa trovärdighetsproblem; nog borde ett bögpar inte bli så förvånade över svårigheten att få adoptera? Och att en så kriminellt belastad grabb inom loppet av några dagar blir till en svärmorsdröm känns också lite osannolikt. Beskrivningen av villalivet är också full av klichéer. Hur som helst är alla småmissar förlåtna, för "Patrik 1,5" är en film med så mycket hjärta, humor och värme att man bara måste älska den.

MARIA ZAITZEWSKY

Fina penseldrag om missbruk och sorg

Hur har andra det?
Björn Collarp
Albert Bonniers Förlag

NOVELLER Missbruk, sorg och

ensamhet står i fokus i den här finstämda novellsamlingen. Mäniskorna som rör sig genom berättelserna – en del långa, andra

korta – söker gemenskap och delaktighet, men befinner sig av olika anledningar på livets botten. En kvinna kämpar för att ta sig ur sitt missbruk, inte minst för sin dotters skull. Hon är knappast sinnebilderna av den gängse missbrukaren – hon bor i en fin stadsdel och har det på ytan bra med make och vackra möbler.

En man, som förlorat sin hustru, stänger in sig i sin sorg, samtidigt som hans son och sonhustru hänsynslöst envisas med att styra och ställa i spillrorna av hans liv.

En annan man hittar sin alkoholiserade bror död och konfronterar i och med det med sitt eget alkoholmissbruk. Det kan tyckas vara en dyster samling förlorare som befolkar boksidorna, men Collarp lyckas med fina, små penseldrag måla fram nyanser och känsluskiftningar som alla kan känna igen sig i och symatisera med.

MARIA ZAITZEWSKY

Vemodig känsla som stannar kvar länge

Sommaren i Mamarrosa
Monica Ali
Forum

ROMAN När João finner sin älskade hängande i ett av skogens mossbeklädda träd ta han det med jämnmod.

Sjuttio års bekantskap och de fick bara hålla om varandra en enda gång. Tiden var inte deras.

João är inte huvudpersonen i "Sommaren i Mamarrosa", inte mer än någon annan. Med starka drag av novellsamling slingrar sig handlingen i denna roman kring än den ena, än den andra i den sömniga por-

grupp personer packar ihop innehållet i en lägenhet i Amsterdam. Bägge filmerna är meditativa och skildrar ett pågående förlopp under en dag. De är mer koreografier än film och förloppet är utan tydlig början eller slut.

Filmerna har flera lager och betydelsenivåer och i sin konst förenar Billing alla sina intressen – musik, film, sociologi och dans. Hon lägger mycket fokus på de små

rörelserna – tuggandet på en läpp eller ett sprattligt ben. Johanna Billing är född 1973 i Jönköping och har ställt ut ibland annat England och Skottland. Just nu gör hon ytterligare fyra soloprojekt i Rumänien, USA, Österrike och Göteborg.

Utställningen i Malmö Konsthall pågår till den 16 november.

MARIA ZAITZEWSKY

MONICA ALI

tugisiska byn Mamarrosa. Vi möter den uttråkade tonårstjejen som planerar att slå sig

fri och bli aupair i England. En samling engelsmän på flykt från sina gamla sammanhang. Den hemvändande "byns son", som för med sig en förmögenhet att investera. Eller gör han det?

Monica Ali gjorde succé med debutromanen "Brick Lane" om en bangladeshisk invandrarfamilj i London. I "Sommaren med Mamarrosa" är miljön en annan, men inlevelsen densamma. Styrkan i Alis författarskap ligger just i denna förmåga att ikläda sig sina karaktärer, att se med deras ögon och filosofera om livet med deras ord. Samtidigt som läsaren får förmånen att göra detsamma.

Till skillnad från kända filmer med liknande upplägg, som "Short Cuts" eller "Magnolia", flätas inte personerna

i denna roman samman av ett gemensamt öde eller en kulmen. Platsen, byn Mamarrosa, är vad de har gemensamt. Att de alla framlever sina liv just här på denna slumpartade plats i världen, gör dem till statistiker i varandras levda skådespel.

"Sommaren i Mamarrosa" är en vacker och vemodig roman med ett lugnt tempo. Den lämnar läsaren med en känsla som stannar kvar länge. Känslan av att vi faktiskt står i centrum i våra egna liv. Vad gör vi av den känslan?

RAGNI SVENSSON

Osynliga trådar knyter ihop historien

Under tiden
Katarina Bjärvall

Ordfront

ROMAN Historier som vävs samman genom till synes osynliga trådar och slumpmässiga händelser tycks vara en alldeles egen genre, ett av de senaste är "Himmel" av Torbjörn Flygt. Liksom i Flygts bok rör sig den

här historien kring tre familjer; ett kurdiskt par, Roni och Newroz samt Ronis bror Zinar, svenska Dagny och hennes dotter. Och så Sten, en ensamstående medelålders man. En eftermiddag kör Dagny av misstag på en man, som avlider. Hon smiter från brottsplatsen, skräckslagen över tanken på att hamna i fängelse och tvingas lämna sin dotter ensam. Det är upprinnelsen till en rad händelser som knyter de här personerna närmare och närmare varandra. Det visar sig att de har mer gemensamt än man kunde ana.

"Under tiden" är en oerhört välskriven bok. Personerna blir till kött och blod och man bara måste läsa vidare för att se hur det går. Jag tycker att Bjärvall lyckas bättre än Flygt. Hon gapar inte över så stora skeenden, utan håller sig till att berätta en riktigt bra historia. Kanske är intrigen en smula förutsägbart, särskilt mot slutet. Men det spelar ingen som helst roll. Denna bok är en ren och skär läsupplevelse av bästa sort.

MARIA ZAITZEWSKY

MISSA INTE

Benico el Toro, tv, i "Things we lost in the fire."

1 DVD "Things we lost in the fire", ett starkt och välspelat drama med Halle Berry och Benicio del Toro. Jättebra insats av del Toro som spelar den gravt alkoholiserade Jerry, som efter sin bästa väns död finner en ny mening med livet tillsammans med änkan Audrey.

2 BOK Följderna av den ökande alkoholkonsumtionen under 2000-talet

är tydliga. Boken "Solidarisk alkoholpolitik" (Hjalmarson & Högberg) ger en saklig och kritisk orientering om alkoholfrågan. Boken vänder sig till dem som jobbar mot missbruk, politiskt aktiva och andra med ett stort intresse för denna brännande och viktiga fråga.

3 BOK Per Olov Enquists omskriva memoarer "Ett annat liv" (Norstedts), där han bland annat berättar om sin alkoholism under 70- och 80-talen, som under långa perioder hindrade honom att skriva. Och om glädjen när han fann att alkoholen trots allt inte hade bränt bort alla hjärnceller, att han fortfarande hade sin skrivförmåga och fantasi intakt.

HALLÅ DÄR JENNIE DIELEMANS AKTUELL MED "VÄLKOMMEN TILL PARADISET" OM RESANDETS BAKSIDA

Turismens höga pris

Vilka är reaktionerna?

Ämnet berör alla, det handlar ju om folks semester. Några kanske tänker att "jaha, ska man inte få resa längre", men de flesta är positiva till att frågan lyfts upp. Vi har inte tänkt på att turismen har ett pris.

Hur reser man sjsyst?

Tyvärr är det ju så att de resätt som är sämst för miljön är billigast. Flyget är billigare än tåget. För den enskilde konsumenten blir möjligheten att välja "rätt" dålig. Man kan undvika att välja all-inclusive, som fråntar lokalbefolkningen möjligheten att tjäna på turismen. Ät lokalt, bo lokalt, ge dricks och strunta i att pruta.

JENNIE DIELEMANS

Kommer resandet att förändras i framtiden?

Klart är att det är ohållbart att fortsätta att resa så mycket som vi gör.

Frågan är kanske inte om vi ska resa utan mer om hur vi gör det. Det finns redan många organisationer som jobbar för ett sjsyst resande och för att turismen ska ge något tillbaka till lokalbefolkningen.

Hur ser ditt resande ut?

Jag kan inte resa mer just nu. Jag har fyllt min kvot med råge.

MARIA ZAITZEWSKY

Alla journalister vet att bakom nästan varje tragedi vi läser om står det några tomflaskor. Ändå fortsätter den hycklande och okritiska drogromantiken i media. Det menar författaren och krönikören Hillevi Wahl som tror att domen mot dagens journalistik en dag kommer att bli hård.

Hur fan tänkte ni där?

AV HILLEVI WAHL, FÖRFATTARE

När jag var liten och fick följa med pappa till jobbet fanns det starköl i dricka-automaten och många hade en kvarting i skrivbordslådan. Redan klockan nio på morgonen stod det en back med öl på centraldesken.

Pappa jobbade på Expressen och söp väl inte mer än någon annan på den tiden. Sextiotalet och sjuttiotalet var en rörig tid. Pappa berättade att en fotograf brukade slockna på golvet i något rum och då letade pappa rätt på honom och satte honom i en taxi ner till Centralen så han kunde ta tåget hem till sin mamma i Norrland och torka litet och tanka barndom.

En annan kille fick vredesutbrott varje fredag och kastade ut sin skrivmaskin genom glasrutan ut mot redaktionen. När tidningen hade en serie om knark provrökte redaktören och sprang sedan omkring med ett saligt leende och hävdade att han inte kände ett dugg av haschet.

På redaktionerna har det rensats ut ölbackar, haschpipor och alkoholister. De nya cheferna hade sett för mycket och förstod att det inte var ett seriöst sätt att arbeta på. Man kan inte supa på jobbet. Och super man på sin fritid så fixar man till slut varken jobb eller familj.

Jag trodde att vi hade kommit bort från den där naiva, romantiserade bilden av alkohol och droger som någon slags olja i det kreativa maskineriet. Men nu är vi där igen. Kända journalister och programledare hyllar alkoholen. Somliga – som humorduon Filip & Fredrik är dynggraka på en presskonferens för att "kolla hur det är att vara full på jobbet". Andra kallar bag-in-boxen för vuxenvälling i sina bloggar och tycker det är skitkul. När en kvinnlig tv-stjärna bloggade om att hon hade kalas

ILLUSTRATION: RUZ

»Jag trodde att vi hade kommit bort från den där naiva, romantiserade bilden av alkohol.«

för sin femåring och drack myyycket vin dristade jag mig till att ifrågasätta det. Hon sade upp bekantskapen på en gång. Man ifrågasätter inte ostraffat sina kollegors alkoholvanor.

Varför förskönar så många i dagens medier alkoholen? Det skrämmande är att det är dessa människor som ska spegla världen för oss i tidningar och radio och tv. De blir någon slags mall för vad som är normalt och okej.

Jag tänker på det när jag läser Benny Haags rungade uppgörelse med alkoholen i den nya boken "Makt, mod och motstånd" där han skriver:

"Har alltid retat mig på fyrans självgoda fredagsmorgnar, till och med när jag drack: Frithiofsson sitter rödnäst och blossig och delar ut solar till utmär-r-r-ka viner som vi bara må-å-åste köpa innan de tar slut på Systemet.

Och Steffo ser så rosenkindad och lycklig ut när han ska få sörpla i sig ett fyndvin från Sydafrika. Skulle vara intressant att få höra reaktionerna om de provade chips eller cigaretter. Dietister skulle Rasa. Lungcancerläkare skulle Rasa. Men snacka kröken, det går bra."

Visst är det ett stort hyckleri när tidningarna först har en stor kampanj mot alkohol och rubriker om att hundratusentals barn växer upp med föräldrar som dricker för mycket – bara för att några sidor senare ha stora tester med bästa bag-in-boxen till kräftorna eller grillfesten.

Och alla journalister vet att bakom nästan varje tragedi vi läser om, så står det några tomflaskor.

"En åklagare berättade för mig att han inte haft ett enda fall av barn- och kvinnomisshandel eller våldtäkt, under sina 25 år i yrket, där alkohol inte hade varit inblandad. Inte ett enda fall!", skriver Benny Haag.

Men det skriver man inte om. Varför det? Kommer det för nära?

Jag är rätt säker på att domen mot dagens drogromantiska journalistik kommer att bli hård. En dag kommer vi alla att få alla okritiska vintips nerkörda i halsen – och frågan: Hur fan tänkte ni där?

Och pappa kan jag inte längre fråga. Han söp sönder sin kropp och dog alldeles för ung. ■

FÖRFATTARE SOM VILL KÄMPA MOT DROGROMANTIKEN

HILLEVI WAHL är journalist och författare. Hennes självbiografiska roman "Kärleksbarnet - en berättelse om alkohol, bingo och brustna löften" kommer som pocketbok i augusti. Hon har också skrivit de humoristiska böckerna "En

fuskmmas berättelser", "Från fuskmma till supermma" samt kåserisamlingen "Tjocka tanter rockar fett".

Hillevi är 41 år och bor i Stockholm tillsammans med maken Gunnar, journalist, och två små söner Movitz, 10

månader och Elliot, 3 år.

Varför skriver du en krönika om droger?

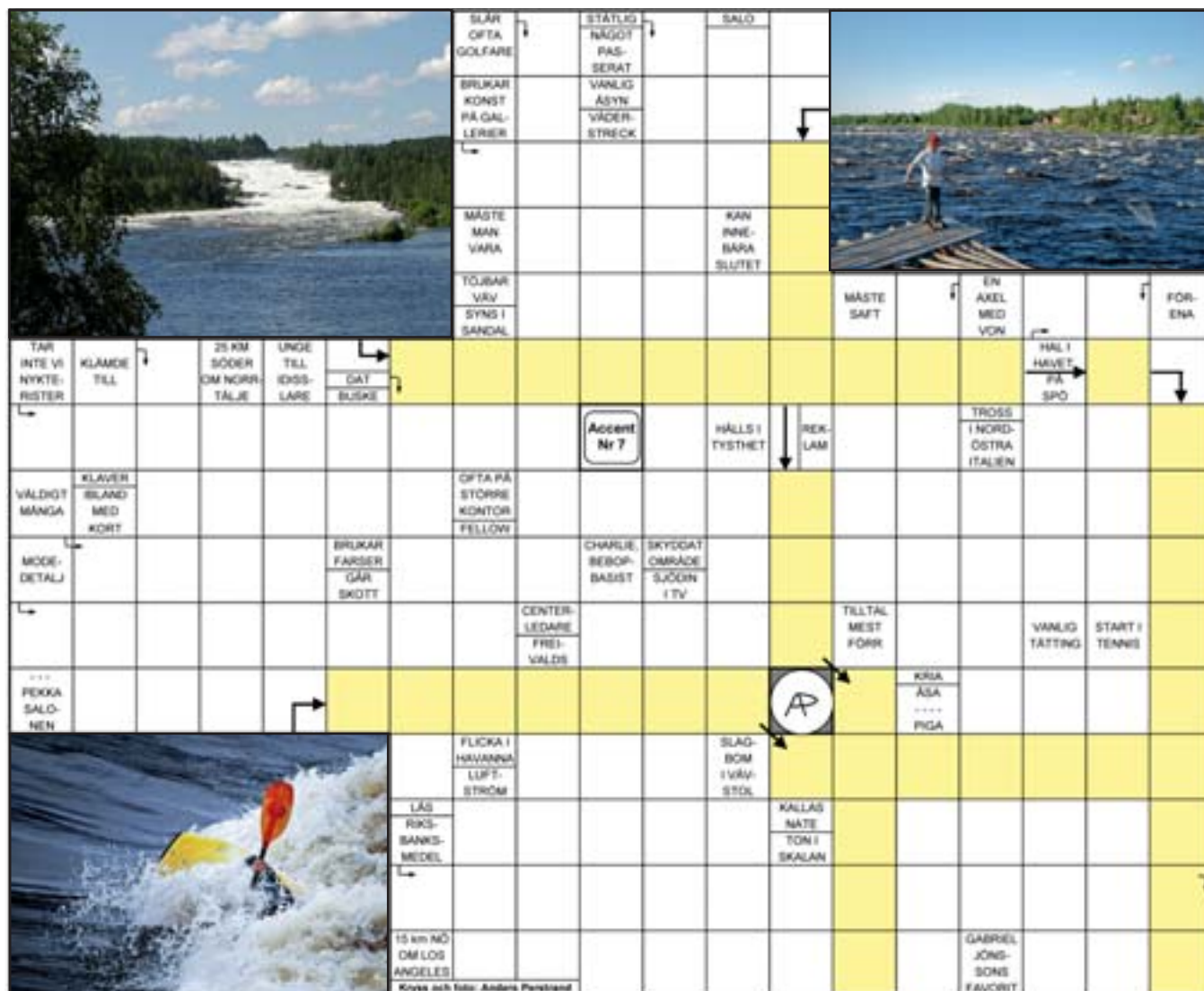
– Det finns en drogromantisk inställning i Sverige just nu som skrämmer mig. Drogromantik och förnekande.

Jag känner igen mig från den

tid jag levde i San Francisco.

För alkisen eller knarkaren är sällan de där på bänken eller i tunnelbanan - istället handlar det om kassörskan, dagisfröken, husläkaren eller programledaren.

MARIA ZAITZEWSKY

KORSORD NR 7 2008

LÖSNING NR 7 2008

MILJONLOTTER ATT VINNA. Tre lotter vinner förstapristaga-ren, en lott vardera får de tio som därefter har tur i dragningen. Skicka in lösningen till Accent, Box 128 25, 112 97 Stockholm senast 25 oktober 2008.. Märk kuvertet Kryss 7/2008.

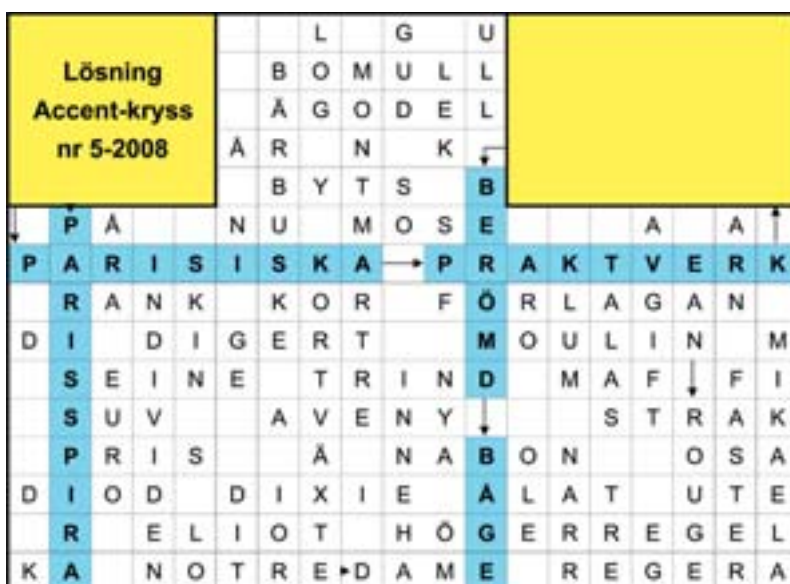
NAMN

ADRESS

POSTADRESS

VINNARE NR 5 2008

FÖRSTA PRIS, tre Miljonlotter: Martin Persson, Orsa.
SIDOVINSTER, varsin Miljonlott: Thure Lundström, Rålund, Mellanström, Gurli Lönnebjör, Helsingborg, Evert Andersson, Hörby, Gunnel Rylander, Vetlanda, Siv Emilsson, Södertälje, Elizabeth Lindgren, Lycksele, Percy Berggren, Älvsbyn, Ingrid Björkman, Malung, Arne Lundälv, Mölnlycke och Elsy Daniels-son, Sunne. Accent gratulerar!,

"Därför är vi medle

Att vara medlem i IOGT-NTO är speciellt, tycker Kerstin, Hans, Britt-Inger och Martin, som Accent träffat för ett samtal om medlemskapet.

■ **MEDLEMSKAPET** För dem som varit med IOGT-NTO-rörelsen sedan ungdomen var det gemenskapen och aktiviteterna som lockade. För dem som blivit medlemmar i vuxen ålder var det idéerna och viljan att förändra världen som fick dem att gå med. Det är en bild som växer fram under ett samtal med några IOGT-NTO-medlemmar om vad medlemskapet betyder för dem. De kommer från olika delar av landet men bor idag i Uppsala.

– **JAG HADE GÅTT** ut folkhögskolan och börjat jobba, berättar Kerstin Ohlsson, som varit medlem sedan 1943. Jag var kunskapssugen, och en arbetskamrat föreslog att jag skulle gå med i IOGT. Sen blev jag fångad. Där fanns allt – bibliotek, träffar, intressanta människor

– Jämställdheten mellan män och kvinnor betydde mycket, att alla var lika mycket värda. För en torparjänta var det stort att ha samma rättigheter som de högutbildade.

Kerstin vet exakt när hon blev medlem, den 4 december 1943, i logen (lokalföreningen) Novemberblomman i Jämshög i Blekinge. Hon startade en SGU-avdelning (SGU var IOGTs ungdomsförbund), blev ordförande i logen och kom med i distriktsstyrelsen. Under en period arbetade hon på ungdomsförbundet SGUs centrala kansli.

– Man grips av det här, jag hade inte en ledig helg på flera år. Så när jag flyttade till Uppsala, tog jag time-out. Jag var fortfarande medlem men stod kvar i Karlskoga, där jag bodde tidigare. Men efter ett tag kom jag med i en studiecirkel, sedan blev det fler och jag blev aktiv igen.

BRITT-INGER SUNDQVIST, SOM LIKSOM Kerstin tillhör lokal föreningen 31 Drabanten, blev medlem i Sundsvall 1991.

– Jag gick med för mina barns skull, säger hon. Jag ville vara ett föredöme för dem. Jag är ensamförälder, har adopterat mina barn.

Britt-Inger är sjuksköterska och har sett mycket elände i alkoholens och narkotikans spår, både på akutmottagningen i

Medlemskap spelar roll för Martin Kjellin, Britt-Inger Sundqvist, Hans Sverredahl och Kerstin Ohlsson.

Uppsala och på sjukhus i Mellanöstern.

– Alkoholen behövs inte. Jag har aldrig haft några problem med alkohol själv, men när jag funderade på hur mycket jag drack – ett par glas två gånger om året – var det ett lätt beslut att avstå helt och bli medlem, av solidaritet med andra. Jag vill sitta och prata med människor om alkohol, och jag vill att mina barn ska se att man kan ha lika kul utan.

MARTIN KJELLIN GICK MED i UNF i Lindesberg 1997 och blev "iggis" för tre år sedan, i lokal föreningen Trots Allt i Uppsala, dit han flyttat för att studera.

– Jag kommer från en familj av icke-

organiserade nykterister, berättar han. Så jag är nykter av födsel och ohejdad vana. För mig har det egentligen aldrig varit ett alternativ att dricka alkohol.

I gymnasiet kom han med i en teatergrupp, där ett par av de andra var med i UNF och inspirerade honom att gå med.

– Jag var inte så aktiv innan jag flyttade hit till Uppsala. Men jag fick rum på Arken (Nykterhetsvännernas studenthem) – och det är ett farligt ställe om man inte vill engagera sig. Nu är jag kassör i distriktsstyrelsen.

– De ideologiska skälen har kommit med medlemskapet, tycker Martin. Jag har blivit allt mer samhällsengagerad. Att vara

Medlemmar i IOGT-NTO"

Alter-
nativ

Lika
värde

För
barnen

Vill
förändra

när vi inte lyckades hitta en ordförande, fick jag ta på mig det. För den som varit med sedan barnsben är det en fråga om solidaritet. Engagemanget tar en oerhört stor del av ens tid.

Hans har gått på internatläroverk och varit reservofficer. Han säger att han har sett baksidan av alkoholbruket i den högre societeten.

– Det har stärkt tanken att det är bra att vara absolutist. När jag tar alkoholfritt, börjar alla urskulda sig med att "jag brukar inte dricka så mycket".

NÄR DE FÅR FRÅGAN om de är stolta över sitt medlemskap, ser de först förvånade ut.

– Självklart, säger Martin, och alla nickar instämmande.

Martin berättar att han har arbetat på Ordenshuset på Skansen och därför fått lära sig mycket om organisationen.

– Det är en imponerande lång historia av jämlikhetskamp – utöver kampen mot droger.

Kerstin tycker att hon också kan vara stolt över att hon ofta blivit ombedd att leda möten och konferenser. "Du kan det där, du som är skolad i IOGT-NTO" är ett vanligt argument.

– De senaste åren har jag känt mer stolthet över organisationen för att den går framåt, säger Martin.

Länge hade vi storhetstiden bakom oss, men nu är det annorlunda. Samhället i stort har blivit alkoholliberalt men också mer individualistiskt, och då finns större acceptans för att människor gör udda val. Som nykterister avviker vi från normen.

Hans håller med och konstaterar att synen på alkoholbruk har ändrats i media, i riksdag och regering – och hos allmänheten.

– Men som individer är vi inte så avvikande. Folk avstår ju från alkohol när de kör bil. Britt-Inger förklarar att hon inte har något emot att uppfattas som avvikande.

– När jag ber om alkoholfritt och folk tror att jag ska köra bil, säger jag: "Nej, jag har ingen bil, jag dricker inte". Då hör jag att de tänker att jag har varit alkoholist. Jag väntar på följdfrågan – som inte kommer. Jag vill få en reaktion, och jag vill ha diskussion.

Ingen av dem tycker att medlemskapet är en del av deras identitet, inte så att det är det första de berättar om sig själva.

fortsättning på sid 47 >

medlem är ett politiskt ställningstagande, en vision om hur samhället ska vara. Men visionen är långsiktig. Viktigast för mig just nu, personligt och känslomässigt, är att det finns en fristad från samhället utanför, en organisation med en alternativ kultur och alternativa normer för dem som behöver det.

HANS SVERREDAHL ÄR LIKSOM Martin uppväxt i en familj av icke-organiserade nykterister. Men en moster var ungdomsledare i IOGT, och det var naturligt för honom att gå med i ungdomslogen hemma i Mustadfors i Dalsland.

– För den som var under tio år bestod

nöjeslivet på orten av ungdomslogen och Missionskyrkans söndagsskola. Jag var med i båda. Sen fick jag avancera, blev kassör i ungdomslogen och fick inkassera kvartalsavgiften, 10 öre, och notera betalningarna i en kassabok.

Han fortsatte i SGU, spelade teater bland annat, och sedan blev det "storlogen". Efter studenten 1953 kom han till Uppsala och Arken, där han också varit föreståndare.

– Men jag hade inte mycket direktkontakt med IOGT-NTO. I stället var jag mycket aktiv i TR (Tempelriddarorden) under en lång period. När föreningarna 38 Uppsala och 31 Tor slogs ihop till 31 Drabanten 2003, kom jag med i valberedningen. Och

FOTO: MÅRTEN GUDMUNDHUS

on.

Gemenskap aktiverar mer a

Många, unga och aktiva. Så vill organisationerna att medlemmarna ska vara. Det visar forskare vid Handelshögskolan i Stockholm. Studien visar att de mest aktiva är de som gick med av social skäl.

■ **MEDLEMSKAPET** Medlemmarna är organisationens viktigaste resurs. Det säger forskaren Johan Hvenmark vid Handelshögskolan, som nyligen doktorerat med en avhandling om medlemskap som en strategisk resurs. Därför är det viktigt att ha många medlemmar. Det kan låta självklart, men bara så länge vi är kvar i Skandinavien.

– Det är lite förvånande att folkrörelsebegreppet och medlemskapet är så starkt och så djupt inbäddat i Sverige, säger Johan Hvenmark som har intervjuat ledare för nio svenska organisationer, bland annat IOGT-NTO. Han fann en del skillnader men framför allt stora likheter.

– Just likheterna blev klarare när jag kom utanför Sverige, säger Johan Hvenmark. När jag pratade med Röda Korset i England, fick jag klart för mig att de inte har några medlemmar men däremot många volontärer. I Frankrike har de visserligen medlemmar, men de vet inte hur många de är. Däremot vet de exakt hur många frivilliga de har. I Sverige är det tvärtom. Här vet man exakt hur många medlemmarna är men har mindre koll på volontärerna.

PÅ HANDELSHÖGSKOLAN FORSKAR OCKSÅ Torbjörn Einarsson. Han har gjort en enkätundersökning bland medlemmar i samma organisationer som de i Johan Hvenmarks studie.

– Studierna är spännande var för sig, men ännu mer spännande blir det när man kan se relationen mellan individen och organisationen från olika håll, både medlemmens och ledarnas, säger Johan Hvenmark.

Torbjörn Einarsson har bland annat undersökt motiven för att bli och vara kvar som medlem i en organisation. Han delar in motiven i tre grupper: kalkylmässiga, idealbaserade och sociala. En medlem kan ha mer än ett motiv för sitt medlemskap, och alla motiven finns hos medlemmar i alla organisationer men i olika hög grad.

För genomsnittsorganisationen är runt hälften av medlemmar med av kalkylmässiga skäl – därför att medlemskapet ger

Gemenskap och glädje när Lena Borgs hissar IOGT-NTO-flaggan och vid ungdomens hus i Hedemora.

FOTO: JOHAN KÄLLS

»De som är med av sociala skäl är de som i störst utsträckning ställer upp som frivilliga.«

förmåner av något slag – cirka 75 procent av idealbaserade skäl och cirka 40 procent av sociala skäl – för gemenskapens skull.

HUR SKILJER SIG IOGT-NTO från genomsnittsorganisationen i undersökningen?

– Medlemskapet är mer idébaserat än genomsnittet, säger Torbjörn Einarsson. Där finns många medlemmar som vill göra nytta för samhället och världen.

De kalkylmässiga motiven är lägre än genomsnittet bland IOGT-NTO-medlemmarna. Det är färre som är med för att

få förmåner av något slag eller för att göra karriär. De sociala motiven ligger på genomsnittet.

Många funderar inte så mycket över sitt medlemskap och vet ofta inte när de blev medlemmar. Men det finns också de som identifierar sig som "rödakorsare", "socialdemokrat" eller "IOGT-NTO-medlem."

– Nykterhetslöftet är starkt och gör att medlemskapet lättare blir en del av identiteten, säger Torbjörn Einarsson som också undersökt hur de olika motiven för medlemskap påverkar intresset för att delta och vara med och påverka organisationen:

De som är med av kalkylmässiga skäl säger att det är viktigt att påverka, men de försöker i mindre utsträckning göra det. De deltar inte i årsmöten och ställer inte heller upp som frivilliga eller som förtroendevalda.

FORSKNING OM MEDLEMSKAPET

HANDELSHÖGSKOLAN i Stockholm har sedan 1991 ett forskningsprogram om det civila samhället.

Johan Hvenmarks doktorsavhandling, "Reconsidering Membership. A study of Individual Members' Formal Affiliation with Democratically

Governed Federations", bygger på intervjuer med ledare i nio svenska organisationer: IOGT-NTO, Hyresgästföreningen, Svenska Fotbollförbundet, Svenska Missionskyrkan, Synskadades Riksförbund, Lärarförbundet, Röda Korset, Socialdemokraterna och KF.

Torbjörn Einarssons avhandling handlar om hur medlemmarna ser på sitt medlemskap i samma organisationer (utom KF).

En studie som jämför de båda perspektiven, ledningens och medlemmarnas, planeras också.

än idéer

De som är med av sociala skäl är de som i störst utsträckning ställer upp som frivilliga, är med och samlar in pengar och kan tänka sig att ställa upp som förtroendevalda.

– Det är inte så konstigt tycker Torbjörn Einarsson. De är ju på plats i organisationen och har större anledning att försöka påverka den.

Det idébaserade motivet, där IOGT-NTO har fler medlemmar än genomsnittet, ligger någonstans mittemellan.

– **NÄR DET GÄLLER** ledningen motsvarar IOGT-NTO folkrörelsesnittet, säger Johan Hvenmark.

Ledarna betonar betydelsen av att ha medlemmar "som ett fundament för organisationen". De behövs som en kanal för engagemang, för att få ut ett budskap, som arbetskraft, för att få pengar till organisationen och för att ge den legitimitet.

– Alla är överens om att "många" är viktigt, säger Johan Hvenmark. Men det är oklart vad de menar med många. Är det 20 000 medlemmar som i Synskadades Riksförbund eller 3 miljoner som i KF?

Några av organisationerna ställer speciella krav på dem de värvar. För att bli medlem i IOGT-NTO måste man vara nykter, för att bli medlem Missionskyrkan måste man tro på Gud. Andra har åldersgränser eller krav på svenskt medborgarskap.

– Man vill ha speciella medlemmar, säger Torbjörn Einarsson. Men man har sällan reflekterat över hur man utformar kampanjer som riktar sig till just dem man vill ha med.

– Men alla har det gemensamt att de vill ha yngre, aktiva medlemmar, säger Johan Hvenmark.

Samtidigt kan man fråga sig hur ledningarna skulle klara av att hantera en medlemskår där alla är aktiva och vill vara med och påverka besluten. I avhandlingen konstaterar Johan Hvenmark att man pratar mycket om demokratin i organisationerna, men att man kan ifrågasätta hur mycket inflytande en enskild medlem har.

Han pekar på att en organisation ställs inför utmaningar när medlemsgruppen förändras. Nya medlemmar med nya normer och värderingar tvingar organisationen till nytänkande och förändring.

– Vi kommer att få se nya lösningar när det gäller att koppla människor till organisationer.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

Martin Kjellin och Britt-Inger Sundqvist är stolta över att vara medlemmar i en organisation som vill ha ett samhälle fritt från alkohol och andra droger. FOTO: MÅRTEN GUDMUNDHS

> fortsättning från sid 43

– För mig är det viktigare att bli förknippad med det här huset, Drabanten, där det är mycket musik och dans och alla vet att det är en alkoholfri miljö, säger Hans. Jag tycker om att vara känd som "Mr Drabanten".

Kerstin säger att det beror på situationen om hon talar om att hon är medlem i IOGT-NTO.

– Jag presenterar mig inte som nykterist eller IOGT-NTO-medlem, säger Britt-Inger. Jag börjar prata om alkohol i stället och väntar på frågor.

– För mig är det en viktig del av min identitet att vara nykterist, men inte nödvändigtvis att vara medlem i IOGT-NTO, säger Martin.

ALLA FYRA ÅR ELLER har varit med i en eller flera andra organisationer, men har av olika skäl valt att i första hand vara aktiva i IOGT-NTO.

– I andra föreningar är jag mer stödjande, inte engagerad som här, där jag känner mer samhörighet, säger Kerstin. Viktigaste skillnaden är att IOGT-NTO är så brett. Förre sa vi att "världen är vårt fält", och det stämmer ju fortfarande. Britt-Inger har varit med i Amnesty, och hon har jobbat ideellt med Rädda Barnens föräldratelefon.

– Det är också viktigt, men jag hinner inte hålla på med det. Nu ägnar jag mig hellre åt IOGT-NTO, som jag uppskattar mer och mer.

Martin är medlem i många föreningar och tycker om det.

– På senare år har jag varit ganska

aktiv i miljöpartiet. Skillnaden med IOGT-NTO och UNF är att så många identifierar sig så starkt med organisationen och inte bara med idealen. Det har jag inte mött lika starkt på andra håll.

– En skillnad mellan UNF och Grön Ungdom är att UNF alltid har pengar – på gott och ont. Man kan göra mycket, men man blir bortskämd när det finns anställda som gör jobbet och man till exempel inte behöver laga mat själv på kurserna.

Kerstin invänder att så har det inte alltid varit. När folkrörelserna byggde upp sin verksamhet var det medlemmarna själva som stod för byggandet.

TILL ÅRSSKIFTET PLANERAR IOGT-NTO ett rådslag om medlemskapet och vad det står för. Vi diskuterar vad det kan innehålla och kommer in på hur viktigt det är att de nya medlemmarna känner sig välkomna.

– Jag gick med som vuxen och hade svårt att komma in i ett gäng där alla varit med i UNF och känt varandra i många år, säger Britt-Inger.

– Vi har en tradition att träffas och trivas, säger Martin. Vi pratar inte så mycket om värderingar och om ett nytt samhälle som de gjorde tidigare.

– Nu om någonsin är det väl nödvändigt att tala om ett nytt samhälle, säger Britt-Inger. Jag vill vara med och göra världen lite bättre.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

»Nu om någonsin är det väl nödvändigt att tala om ett nytt samhälle.«

20 000 målet för Vit Jul

Det blir en Vit Jul i år också. Efter förra årets succé höjs både målen och förväntningarna. Nytt för i år är ett försök att få företag att sponsra projektet.

■ **VIT JUL** – Som i fjol men större och bättre. Så beskriver projektledaren Rebecca Lindberg årets satsning på Vit Jul.

– I fjol överträffades alla mål med flera hundra procent, så i år siktar vi betydligt högre.

Ett av målen i fjol var att få 2 000 vuxna att skriva på kontrakt där de lovade att avstå från alkohol under julhelgen. Det visade sig snart vara alltför försiktigt.

– Vi fick in 10 500 påskrivna kontrakt! Så i år höjer vi målet till 20 000, förklarar Rebecca.

Carina Fabregat är projektanställd under hösten för att kontakta företag som kan tänkas vilja sponsra Vit Jul.

– Det är ett försök att bryta ny mark, säger hon. Ingen av organisationerna i rörelsen har tidigare jobbat med insamling och sponsring. Kanske kan det bli en ny inkomstkälla.

I FÖRSTA HAND VILL hon hitta företag som ställer upp som sponsorer och som ser sponsringen som en naturlig förlängning av sin verksamhet.

– Då kan de tjäna på det själva, samtidigt som de tar ett socialt ansvar, säger Carina.

Som exempel nämner hon tillverkare av julmust eller sällskapsspel. När föräldrarna avstår från alkohol under juldagen, vill de kanske spela spel med barnen i stället.

– Men det får inte vara företag som också tillverkar alkohol eller på något annat sätt har en verksamhet som strider mot vår sponsringspolicy, tillägger hon. Företag som inte vill bli sponsorer erbjuds att stödja Vit Jul i andra former.

– Ett företag kan till exempel lämna en

Rebecca Lindberg, projektledare för Vit Jul och Carina Fabregat, projektanställd för företagssponsring ska se till att Vit Jul växer ännu mer i år.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

julgåva till projektet i stället för att skicka julkort, eller de kan köpa skrapkalendrar som julklapp till sina anställda.

GRUNDKONCEPTET FÖR VIT JUL är annars det samma som i fjol – med vuxna som skriver kontrakt om att för barnens skull avstå från alkohol under julafton, juldagen och annandagen, aktiviteter för barn och unga under jullovet, ett lotteri i form av skrapkalendrar. Men det ska alltså bli mer av allt.

– I fjol hade vi bara en central aktivitet, på Gekås i Ullared, säger Rebecca Lindberg. I år ska vi dessutom vara med utanför Tomtens verkstad i Tomteland i Dalarna.

»Jag hoppas att det snart blir en del av den ordinarie verksamheten inom rörelsen. Om det får fortsätta, kan det bli hur stort som helst.«

REBECCA LINDBERG, PROJEKTLEDARE VIT JUL

En annan nyhet är att de små nålarna med pepparkaksgubben ska säljas och ge pengar till aktiviteterna i föreningar och distrikt. I fjol delades de ut gratis till alla som skrev på kontrakten. Nu får de ett diplom i stället.

Föreningar och distrikt kan också söka bidrag till aktiviteter som de genomför under jullovet.

ATT DET BLIR FLERA aktiviteter under jullovet är Rebecca övertygad om, inte minst därför att ungdomsförbunden UNF och NSF planerar att göra mer än i fjol.

Liksom i fjol är Vit Jul ett gemensamt projekt för hela IOGT-NTO-rörelsen – IOGT-NTO, UNF, Junis, NSF och IOGT-NTO Lotterier, som alla har varsin representant i en styrgrupp. Under den finns också en projektgrupp av anställda. Rebecca Lindberg räknar med att andra året med Vit Jul kommer att följas av många fler.

– Jag hoppas att det snart blir en del av den ordinarie verksamheten inom rörelsen. Om det får fortsätta, kan det bli hur stort som helst.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

NU ÄR DET KLART: De ska hjälpa till att utveckla IOGT-NTO-landet

■ UTVECKLINGSKONSULENTER

Nu är det bestämt var förbundets nio utvecklingskonsulenter ska vara placerade och vilka distrikt de i första hand ska ansvara för. Omfördelningen ska vara klar till årsskiftet.

NORRA TEAMET

Peer-Olof Moberg, Umeå: Norrbotten och Västerbotten, Hans-Olof Andersson, Östersund: Jämtland och Västernorrland, Robert Lindh, Stockholm: Dalarna och Gävleborg

MELLERSTA TEAMET

Lizzette Masterson, Stockholm: Gotland och Stockholm, Susanne Wieselgren, Linköping: Värmland, Örebro och Östergötland, Anders Karlsson (från årsskiftet), Uppsala: Uppsala, Västmanland och Sörmland

SÖDRA TEAMET

Eduardo Rossel, Växjö: Kalmar, Kronoberg och Jönköping, Elisabeth Bergström, Karlstad: Göteborgs och Bohuslän, Älvsborg och Skaraborg Johnny Johansson (från årsskiftet), Halmstad: Halland, Skåne och Blekinge

**33 miljoner kr
i månaden!**

 Spelar du för mycket?
Ring stödlinjen 020 - 81 91 00

- Jag får nypa mig i armen
då och då för att konstatera
att jag inte drömmer.

Just nu får du
6 Miljonlotter
för endast

19:90

ord pris 240:-

Vad väljer du när du vinner?

Fyll i, klipp loss och posta snarast – portot är redan betalt!

☒ **Ja tack!**

X Ja tack! Skicka mig **6 Miljonlotter för bara 19:90** (ord pris 240:-). Skicka sedan 6 nya lotter till ordinarie pris varje månad tills vidare - men bara så länge jag själv vill. Jag betalar enkelt med inbetalningskortet som följer med lotterna. Endast 8:- i porto tillkommer varje lottpaket.

Du kan också beställa genom att:

SMS SMS:a ordet miljon följt
av D2008 Namn, Adress,
Postnr, Ort till **72320**
(1:- per SMS + ev. trafikavgift)

 Gå in på
www.miljonlotteriet.se/svar
och skriv in koden **D2008**

IOGT-NTO

Namn _____

Adress _____

Postnr/Ort _____

E-post _____

Personnummer

					-			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

Vi behöver ditt personnummer
för utbetalning av dina vinster.

Frankeras ej,
Miljonlotteriet
betalar portot

**MILJON
LOTTERIET**

SVARSPOST
20204733
435 83 MÖLNLYCKE

Minimiåldern för beställning är 18 år. IOGT-NTO Lotterier lagrar kunduppgifter för att kunna fullgöra kundrelationerna och lämna erbjudanden för egna och andras produkter. IOGT-NTO Lotterier har funnits sedan 1964 och i vår familj ingår lotterierna: Miljonlotteriet, Stjärnpåsen och Stjärnsanen. Genom att uppgå min e-post erhåller jag Miljonlotteriets nyhetsbrev.

Friggebodar ska ge pengar till verksamheten

RONNEBY På Aspan utanför Ronneby har IOGT-NTO gett sig in i byggbranschen. Ett par färdiga "friggebodstäder" har väckt stort intresse, och Christer Karlsson, konsulent hos IOGT-NTO Blekinge, räknar med att beställningarna ska börja droppa in.

– Vi skapar arbetstillfällen, säger han.
Byggreglerna har ändrats så att maxstorleken på

en friggebod har höjts från 10 till 15 kvadratmeter. En av visningsfriggebodarna i Blekinge visar att 15 kvadratmeter med rätt inredning kan räckta till ett helt litet hem. Stugorna byggs helt från grunden och anpassas efter köparnas önskemål. Överskottet från försäljningen ska gå till IOGT-NTOs verksamhet i Blekinge.

Ny IOGT-NTO-förening på nätet

INTERNETFÖRENING IOGT-NTO är ju en modern folkrörelse och söker sig ut på många arenor för att föra ut budskapet om att "alkohol och andra droger utgör ett hinder för ett rikt och bra liv". I Norrbotten har man startat en Internet-baserad förening som marknadsförts mot de cirka 400 medlemmar som är förbundsanslutna.

– Vi har ett antal fysiska föreningar som stöttar oss, som du kan läsa om på vår hemsida www.iogt.se/norrskenet, förklarar Sigrid Söderholm, som är ordförande i Norrskenet. Nu är det bara att hoppas att många medlemmar, eller presumtiva medlemmar, hittar till oss så att vi kan utveckla verksamheten.

ÅKE ERIKSSON

Trångt och trivsamt vid årets allsångsfinal. I bakgrunden syns IOGT-NTO-stugan.

FOTO: STURE ANDERSSON

Allsång lockade 800 i Skölvene

ALLSÅNG Sommarens allsångskvällar i västgötska Skölvene var populära. Sammanlagt lockade de över 800 deltagare till stugan vid Sämsjön. Sture Andersson var ansvarig för arrangemangen och mycket nöjd med publiktillströmningen.

IOGT-NTOs monter lockade tusentals besökare under mässdagarna. 105 av dem blev medlemmar.

FOTO: CARIINA SUNDSTRÖM

NYA MEDLEMMAR I PITEÅ

PITEÅ Stora Nolia är idag Sveriges största mässa. Mer än 800 utställare inom alla områden lockade i år 120 000 besökare. I IOGT-NTOs monter på mässan medverkade också IOGT-NTO Lotterier och NBV Norrbotten. Värvarer från hela landet erbjöd tusentals människor medlemskap och bjöd på Godtemplaredricka. Under mässdagarna värvades 105 nya medlemmar.

Sommarläger för polska barn

ASPAN För artonde året i rad har polska barn varit på sommarläger på Aspan utanför Ronneby. I två veckor fick drygt 40 barn från staden Bytom i södra Polen njuta av bad, lek och utflykter. Deras hemstad har svåra miljöproblem, och barnen kommer från svåra hemförhållanden, så för de flesta var dagarna vid havet med simning, fiske och andra aktiviteter i ren och frisk luft rena himmelriket.

– Vi ska fortsätta så länge vi kan med de här lägren, säger lägeransvarige Kalle Månsson.

Lägerledarna i Umeå släppte loss och hade kul.

FOTO: ÅKE ERIKSSON

Avspark inför hösten i Umeå

UMEÅ JUNIS IOGT-NTO Västerbotten och Junis Umeå avslutade sommarlovet med avspark inför hösten och SommarKul ända till lovet sista dag på lägret i Jörn.

Deltagarna sammanfattade lägret från A till Ö:

Alkoholfritt umgänge, Bad, Boule, Bastu, Cykelbåt, Dykning & Disco, Energigivande, Fotboll, Goda samtal, Häst-ridning, Inspirationsgivande, Jörn, Kanotpaddling, Karaoke, Lägereld, Minigolf, Nykterhetslöfte, Omtanke, Pyssel, Qspel, Rita, Sång, Tro, hopp och kärlek, Utflykt, Vattenlekar, X-box, Ynnest när Frank S Ylar, Zebraränder (Nilla målade på sin arm), Åkning, Ätning, Ökning

Kustvärnet fyller 100 år

HALLAND Kustvärnet, IOGT-NTOs medlems-tidning fyller 100 år. 1 september 1908 kom ett "profnum-

mer", som trycktes på Falkenbergs-Postens tryckeri. Där fanns bland annat en artikel om dåvarande Ordenshuset på Schubergsvägen i Falkenberg, en rapport från IOGTs storlovgemöte i Falun och program för de då verksamma logerna (lokalföreningarna).

Långsam och dyr återuppbyggnad

UMEÅ Renoveringen av Ordenshuset, som eldhärjades i oktober 2006, har varit kostsam och tagit längre tid än planerat, men Mats Lundström, ordförande i Umeå Nykterhetsvänners Byggnadsförening, är optimistisk.

– Vi kommer att klara det, det har vi varit säkra på hela tiden, fastslår han. Vi tror och hoppas att allt skall vara klart på mellanvåningen före jul

Radio direkt från torget i Umeå

UMEÅ IOGT-NTO sände direkt från Rådhusorget i Umeå, över Radio Umeå, 102,3 mhz. Programledaren Åke Eriksson intervjuade företrädare för IOGT-NTO, Juniorförbun-

det Junis och lokala politiker.

– Det är i hemmet alkoholvanor inpräntas, konstaterade kristdemokraten Helén Edlund.

Görel Lindahl och andra i IOGT-NTO kämpar för att minska alkolvåldet, både på stan och i hemmet med förhoppningen att

fler barn ska få växa upp i drogfria miljöer.

Det gör även Junis.

– Det är viktigt att det finns flera alternativ för ungdomar, särskilt drogfria, poängterade Linda Forsgren, Junis ledare.

KENT HEDLUNDH

LINDA FORSGREN

Sofia Fallenius hoppar på Svenska Frisksportförbundets trampolin under ledning av instruktör Pauline Magnusson. På scenen diskuteras narkotikapolitik med tullverket och polisen.

FOTO: PONTUS LANDSTRÖM

Musikgala mot droger i Kungsträdgården

STOCKHOLM Dogge Doggelito, Sanna Nielsen och Göran Haggglund har en sak gemensamt. De är alla emot droger. Under musikgalan Music Against Drugs, MAD, fick de agera förfest åt antidrog-konferensen World Forum Against Drugs.

Galan drog igång en kall septemberdag och fyllde Kungsträdgården i Stockholm med talare och musiker. Även om det stundtals var trångt på scenen så var det glesare bland publiken. Socialminister Göran Haggglund var en av talarna. Han betonade vikten av att jobba med lagstiftning för att

komma till rätta med drogproblem, men sa också att polisen och frivilligorganisationerna behöver mer resurser.

– Det krävs också att föräldrar och andra vuxna sätter gränser, informerar och stöttar unga att våga säga nej, sa Göran Haggglund.

Nykterhetsrörelsens Bildningsverksamhet, NBV, och Kriminellas revansch i samhället, Kris, var arrangörer. De ska nu utvärdera arrangemanget och diskutera om det kan bli fler MAD i framtiden.

FELICIA HEDSTRÖM

så vi kan använda den för vår verksamhet.

Renoveringen kostar runt tio miljoner kronor, men Byggnadsföreningen har lyckats låna de pengar som inte täcks av försäkring och bidrag.

KENT HEDLUNDH

Snickarglädje i Hedemora

HEDEMORA Det byggs och snickras för fullt i IOGT-NTO-gården i Hedemora i södra Dalarna. Vid Accents besök gällde det att få stora salen färdig i tid för Internationella föreningens fest.

FOT: MARIA ZAITZEWSKY

RÖRELSEN I MEDIA

Lyckad kampanj, pinsamt resultat

SVTS regionala program ABC uppmärksammade i ett långt inslag UNFs senaste stora ölköpskontroll i Stockholmsområdet, där 24 av 54 butiker sålde folköl till minderåriga.

De återkommande kontrollerna får alltid stort genomslag i media och är i det avseendet en av nykterhetsrörelsens genom tiderna mest lyckade kampanjer.

Men UNFs förbundsordförande Robert Damberg är bekymrad: "Resultatet är pinsamt. Vi har kontrollerat butiker i 30 år, och resultatet har inte förbättrats."

Politisk strid om öppettider

NYA WERMLANDSTIDNINGEN har under sommaren skrivit mycket om öppettiderna på Karlstads krogar, som debatteras flitigt av stadens politiker. Den styrande majoriteten (s, v och mp) vill begränsa öppettiderna, medan Allians för Karlstad (m, fp, c och kd) inte vill det.

IOGT-NTOs distriktsordförande Monica Ståhl, som är aktiv kd-politiker, uppmanar i en debattartikel alliansen att tänka om:

"Att de lokala krögarna vill tjäna pengar på sin alkoholservering är ju solklart, men politikerna måste ta ansvar för alkoholpolitiken och sluta se serveringstillstånden som en närings- och turistfråga och hämta pluspoäng på en liberal alkoholpolitik", skriver hon.

Nya medlemsregistret ger bättre koll i distrikten

MEDLEMSKAP Det nya hett efterlängtrade medlemsregistret för IOGT-NTO och UNF är nu i drift sedan sommaren. Med det nya registret kommer många användbara funktioner som det gamla registret inte

hade, men vissa delar är inte i drift ännu. Det beräknas vara klart före årsskiftet.

Med det nya registret kommer distrikten själva kunna komma åt sina uppgifter för att till exempel ta ut adresslis-

tor, etiketter och statistik. För att kunna göra det krävs dock att man gått en utbildning för att bli registeransvarig, och denna utbildning erbjuds vid ett par tillfällen under hösten. En särskild inbjudan har gått

ut till distrikten.

Telefonnumret till IOGT-NTO-rörelsens medlemsadministration är 08-672 60 39.

Nu är det dags för en ännu vitare jul!

KAMPANJ Nu är det hög tid att planera för arbetet med Vit jul i lokalföreningarna. Mycket är sig likt från 2007, men utifrån förra årets erfarenheter är det också vissa delar som har utvecklats och förändrats.

En viktig sak är att målgruppen inte bara är föräldrar, utan vuxna i allmänhet. Man behöver inte ens vara vuxen i barns närhet, utan vem som helst över 18 år kan skriva på kontraktet, där man lovar att vara nykter under julafton, juldagen och annandagen och på så sätt tar ställning för alla barns rätt till en vit jul.

På www.vitjul.com kommer det från oktober att finnas information om allt man behöver veta om projektet.

KALENDRARNAS

Skrapkalendrarna kan beställas från vitjul@iogt.se.

PINS

Nytt för i år är att pinsen inte delas ut till dem som skriver på kontraktet, utan de finns till försäljning för 20 kronor. Föreningar och distrikt får köpa in dem för 10 kronor och sälja dem vidare med 10 kronors förtjänst att använda till sina Vit jul-aktiviteter. De kan beställas via rebecca@iogt.se.

FOLDRAR OCH AFFISCHER

Foldrar och affischer för marknadsföring kan beställas via rebecca@iogt.se.

PROFILPRODUKTER

T-shirts, förkläden och pep-

Förhoppningen är att förra årets succé med kampanjen vit jul ska bli ännu större i år.

parkaksformar kan beställas via www.vitjul.com.

KONTRAKTEN

Kontrakten är i år tvådelade, en del som är själva kontraktet som skrivs under, och en del som den som skriver

under får som ett diplom. Kontrakten beställs via rebecca@iogt.se. Även i år kan man skriva under kontraktet direkt via www.vitjul.com. Kontrakten jobbar vi med oktober-december.

Verksamhetsforum ger både baskunskaper och kvalificerad fördjupning

KONFERENS På Tollare folkhögskola 21–23 november 2008 kan den som vill lära sig grunderna eller fördjupa sin kompetens få nyttig kunskap. Det blir parallella pass i bland annat grundkurs i alkohol- och narkotikapolitik, förebyggande och socialt arbete.

Ämnena som behandlas: Narkotika i perspektiv, vuxenprevention, metoder i arbete, social ekonomi, arbetsplatsprojekt, serveringstillstånd och alkaväld samt tull och skatter.

Nuläget i alkoholpolitiken diskuteras i samlingar för förebyggare, kamrattstödare och AN-politiker.

Priset är 950 kronor inklusive resa. För 100 kronor extra kan man också delta i seminariet "Alkoholfrågan på tapeten" (se notis på höger sida). Enkelrumstillägg 300 kr/natt. Barnpassning ordnas från 3 år. Pris: 200 kr. Anmälan till IOGT-NTO Direkt 08-672 60 05 eller via www.iogt.se/utbildningar.

Sambandet hiv/aids och alkohol börjar nu utredas

FORSKNING Det finns många bakomliggande orsaker till spridningen av hiv. Det kan vara drogkonsumtion, brist på jämställdhet och ungas attityd till sex. Att spridningen är länkad till injicerade droger är väl känt och uppmärksammat i förebyggande insatser. Kopplingen till alkohol har inte synts på samma sätt i debatten, men lyfts nu i ny forskning.

Att alkohol och andra droger kan få människor att tappa omdömet är ingen nyhet. Likaså att man på grund av berusning kan glömma eller strunta i kondomen om man har sex. Hur stor del av nya fall av hiv och andra sexuellt överförbara sjukdomar som kan kopplas till alkohol har däremot inte fått så stor uppmärksamhet i det förebyggande arbetet.

Det är också en fråga som är svår att besvara, då det ofta saknas uppgifter om en persons agerande i samband med

att han eller hon smittats.

FORSKNING KRING SAMBAND

Nu pågår en rad forskningsprojekt runt om i världen för att undersöka kopplingen mellan alkohol och hiv. Både när det gäller oskyddat sex och riskfyllt beteende – och hur alkoholen påverkar immunologi och sjukdomsförlopp. Så långt har en rad studier i Afrika, Asien och Nordamerika pekat på en ökad risk att smittas av hiv

bland dem som druckit i samband med sex, men även i samband med våldtäkter.

Hiv har i stora delar av exempelvis Afrika och Asien kommit att bli en kvinno-sjukdom. Både bland kvinnor som utsatts för påtvingat sex och bland dem vars män har haft andra partners bredvid. Studier har även visat att det kan finnas ett samband mellan alkohol och försvagat immunförsvar – och att alkohol har en negativ inverkan på bromsmediciner.

Hos FN:s organ UNAIDS, och i Sveriges nya strategi för hiv/aids, sätts nu fokus på de bakomliggande orsakerna till att hiv sprids. En av dessa är alkoholen. UNAIDS menar också att en begränsning av riskerna med alkohol ska vara en del av hivpreventionen, informationen och utbudet av behandling. Nu återstår bara att gå från ord till handling.

Sara Sandberg

Temadag kring arbetsvillkor för drogarbete

KONFERENS På Nalen, Stockholm 21 november 2008 klockan 9.30–16.30
Ämnen som behandlas: Är juristerna 2000-talets alkoholpolitiker? Vem sitter med Svarte Petter i preventionsleken? Ideell söker samordnare – samarbete mellan offentlig och ideell sektor. Är frivilligsektorn välfärds-samhällets städgummor? Bland medverkande finns: Stigbjörn Ljunggren, Kenneth Johansson, Sven-Olov Carlsson, Sven Andreasson, Charlie Eriksson, Mia Sundelin, Åsa Domeij, Lotta Österholm-Hjalmarsson, Lars Bryntesson, Eva Johansson och Erik Lindberg. Kostar 650 kronor att vara med för deltagare från ideella organisationer och frivilligsektorn och 850 kronor för anställda av kommun eller företag. Anmälan till IOGT-NTO Direkt 08-672 60 05 eller via www.iogt.se/utbildningar.

KALENDARIUM

Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendariet kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium, eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

OKTOBER

- 3–5 NBVs förbunds dagar
- 7–8 Projektledarutbildning, Wendelsberg
- 10–11 Världens Barn-insamling
- 10–12 NordAN-konferens, Tallinn
- 11–12 RUP 09-seminarier
- 11–19 Fullt hus, Våra Gårdar
- 17–18 Kurs i kreativ finansiering, Wendelsberg
- 17–18 RUP 09-seminarier
- 17–19 Mediekurs, Tollare

- 17–19 Grundutbildning i förebyggande arbete, Tollare
- 24 Kurs för registeransvariga för medlemsregistret, Tollare
- 24–25 RUP 09-seminarier
- 25–26 NSF:s förbunds möte, Västervik
- Vecka 44 Stoppa langningen-kampanj – Halloween
- 30 Ljusmanifestation för narkotikans offer

NOVEMBER

- 7–8 RUP 09-seminarier

- 7–9 IOGT-NTO:s förbundsstyrelse sammanträder
- 13 Pumpen
- 14 Kurs för registeransvariga för medlemsregistret, Tollare
- 21 Alkoholfrågan på tapeten, konferens, Stockholm
- 21–23 IOGT-NTO:s verksamhetsforum, Tollare
- 28–29 Ledarskap i socialt arbete, Tollare

DECEMBER

- 7–10 IOGT Internationals kulturkonferens, Malaysia
 - V. 50 Stoppa langningen-kampanj – Lucia
- Om du vill veta mer om aktiviteterna i kalendariet kan du gå in på www.iogt.se/kalendarium, eller kontakta IOGT-NTO Direkt, 08-672 60 05 eller info@iogt.se.

"Vi har sått många nya frön"

För ett år sedan startade IOGT-NTOs regionala utvecklingsprojekt RUP-09. Projektledaren Lena Lindgren sammanfattar ett intensivt och roligt år med många spännande möten och nya initiativ.

■ SER DU NÅGON REGIONAL UTVECKLING?

– Ja! Det händer otroligt mycket runt om i landet. En kombination av RUP, att utvecklingskonsulenternas roll har blivit tydligare och många nya medlemmar tror jag bidragit till det. RUP09 bidrar till att sätta igång processer och så frön. De hittills arton genomförda seminarierna har stimulerat många att tänka i nya banor och möta varandra över distrikts- och andra gränser.

■ HAR MÅLEN UPPNÅTTS?

– Målen håller på att uppnås. Vi ser flera exempel på kontakter och gemensamma aktiviteter mellan distrikten. Vi har med både NBV, Tollare och Wendelsberg i arbetet. NBV deltar på seminarierna, och framför allt Tollare har märkt en ökad efterfrågan från IOGT-NTO-landet på samarbete i olika former.

Processledarna har varit enormt betydelsefulla. De har drivit på och ibland provocerat lite, men hela tiden utan att ta över initiativet från deltagarna. Det är en viktig förutsättning för att processen ska fortsätta också när projektet avslutats.

■ KAN DU GE NÅGRA EXEMPEL PÅ SAMARBETE MELLAN DISTRIKTEN?

– Distrikten i Stockholm, Uppsala och Gotland har arrangerat ett familjeläger tillsammans. Jämtland och Västernorrland har gemensamma kurser för nya medlemmar, Västerbotten och Norrbotten bygger en gemensam webbsida för medlemmar

Lena Lindgren, projektledare för IOGT-NTOs regionala utvecklingsprojekt, RUP09.

FOTO: PIERRE ANDERSSON

»Det här är bland det mest stimulerande jag upplevt under mina år i IOGT-NTO.«

som vill mötas på nätet. Östergötland hämtar erfarenheter från Örebro inom det sociala arbetet.

■ ÄR DET NÅGOT DU ÄR MISSNÖJD MED?

– Nej inte så här långt! Det här är bland det mest stimulerande jag upplevt under mina år i IOGT-NTO. Varje deltagare ser möjligheter, är öppen för nya tankar och nya idéer. Folkhögskolornas engagemang har bidragit till en bildningsprocess för var och en av oss som deltagit. En spännande process som jag hoppas att distrikten för-

valtar väl, som en regional utvecklingsmotor. Några distrikt har arrangerat egna "RUP-möten" för föreningar. Bra initiativ för att förankra utvecklingstankar.

■ VAD HÄNDER NU, INNAN PROJEKTET AVSLUTAS?

– Den sista omgången med nio seminarier för distriktsstyrelser och anställda genomförs nu i oktober på nio platser och anmälningar droppar in varje dag. Vid DO-samlingen i Göteborg ska vi gemensamt komma fram till en strategi för hur processen ska rulla vidare i IOGT-NTO-landet.

■ HUR SKA RUP-09 FÖLJAS UPP?

– Projektet ska utvärderas av några externa personer, under november- december. Tillsammans med synpunkterna från DO-samlingen och seminarierna kommer utvärderingen att ge en bra grund för det fortsatta gemensamma utvecklingsarbetet i distrikt och föreningar. Det viktiga är att regional utveckling inte står och faller med projektet, som avslutas den 31 januari, utan att samarbete och kontakter kan växa vidare.

■ VAD SKA DU SJÄLV GÖRA NÄR PROJEKTET ÄR SLUT?

– Det vet jag inte. Hitta nya spännande projektidéer kanske.

EVA ÅHLSTRÖM

eva.ahlstrom@iogt.se

LENA LINDGREN

ÅLDER: 57 år

BOR: Umeå

BAKGRUND: Omväxlande förtroendeuppdrag och anställningar i Junis, UNF och IOGT-NTO, 2005-2007 ledamot i IOGT-NTOs förbundsstyrelse

AKTUELL som projektledare för IOGT-NTOs regionala utvecklingsprojekt, för RUP09.

PERSONNYTT

Ny verksamhetschef

THOMAS OLLI är ny verksamhetschef för NBV i Stockholms län.

Han är utbildad folkhögskollärare och kommer närmast från Tollare folkhögskola. Under det senaste året har han varit en av processledarna i

projektet RUP-09, där IOGT-NTO har ett nära samarbete med sina båda folkhögskolor.

Ny på Saxenborg

BJÖRN HEDIN är ny föreståndare på kursgården Saxenborg i Dalarna. Han ser möjligheterna att utveckla Saxenborg till en ekologiskt och socialt hållbar anlägg-

ning med aktiviteter för kultur och friskvård. Han vill också att Saxenborg ska bidra till att göra Grangårdebygden till en attraktiv turistdestination.

Ny i Bryssel

SARA PÅLSSON är IOGT-NTOs nya politiska assistent i Bryssel. Hon är 19 år och kommer ifrån Upps-

la, där hon tog studenten i våras och är aktiv UNFare. Sara fick upp ögonen för EU och alkoholpolitik när hon gick den globala ambassadörsutbildningen.

– Jag är övertygad om att EU är bra men att vi måste förändra EUs syn på alkohol innan EU tvingar oss att ändra på vår, säger Sara.

Fotbollens alkoholberoende

GRANSKNING Matcher som stoppas för att spelare och publik är utsatta för livsfara. Slagsmål och misshandel både på och utanför arenorna. berusade supportrar. Och klubbar som tjänar pengar både på alkoholsponsring och ölförsäljning. Accent granskar fotbollens alkoholberoende.

REPORTAGE

FOTO:MARIA ZAITZEWSKY

Språket tog dem ur hemlösheten

KULTUR För Stickan Beckman och Netan Wahlström har skrivandet inneburit en väg ut ur missbruk och hemlöshet. Bägge medverkar i antologin "Hemlös, med egna ord". Accent pratar med dem och språkforskaren Fredrik Lindström om språket som klassmarkör.

I RÖRELSE

En folkrörelsehjältinna med starka åsikter

I RÖRELSE För Ingrid Almén var debatten kring uteslutningen av Åke Green uppfriskande. IOGT-NTO mår bra att ruskas om ibland, tycker hon. För Ingrid, som gick med i IOGT för 74 år sedan, har det alltid varit viktigt att diskutera och påverka, att bryta sin åsikt mot andras och tvingas vässa argumenten. Hon är en folkrörelsehjältinna som visar att ett ungt sinne inte har något med ålder att göra, säger en av alla dem som genom åren haft henne som förebild.

I FOKUS

Olika mottagningar för missbrukare

I FOKUS Järntorgsmottagningen och Trappanér i Göteborg är två olika sätt att möta missbrukare och hemlösa. På nya Järntorgsmottagningen i Göteborg sitter socialtjänst, sjukvård och kriminalvård under samma tak. På Café Trappanér kommer hemlösa för att värma sig, äta och få hela kläder. Cafét drivs av baptistförsamlingen Tabernaklet med ett 50-tal volontärer.

LÄSTIPS FÖR DIG SOM LÄSER TIDNINGEN BAKIFRÅN

Islands baksmälla – ökar mest i väst

22 REPORTAGE Drickandet på Island har ökat mest i västvärlden. Reykjavik gör allt för att framstå som partystaden nummer ett. Nu börjar baksmällan komma. Möt dem som vill stoppa den farliga utvecklingen.

Svenska vinbönder hotar monopolet

8 AKTUELLT Sveriges störste vinodlare Lauri Pappinen vill kunna sälja sitt vin direkt på sin Gotlandsgård och lobbar stenhårt för en ändring av lagen. Ingen stor sak anser förespråkarna. Ännu ett hot mot monopolet säger motståndarna. I höst kommer alkohollagsutredningen att syna frågan.

Samfund bildar ny nykterhetsrörelse

7 AKTUELLT I dagarna bildas Vita, en nykterhetsorganisa-

tion på kristen grund. Den har uppstått i spåren av den så kallade Åke Green-affären.

Sofia Garad kämpar mot orättvisorna

30 INTERVJU Jag är motståndare till alla droger eftersom kvinnorna drabbas hårt. Vi måste arbeta mot khat i Sverige. Det säger Sofia Garad som fått Fjärilspriset för sin kamp mot drogen khat.

IOGT-NTO måste bejaka töntigheten

18 ESSÄ IOGT-NTO måste våga bejaka sin töntighet – annars blir man som alla andra med utslätad profil. Det menar författaren och medlemmen Lars Åke Augustsson.

Vad innebär medlemskapet?

40 I RÖRELSE Att vara med i IOGT-NTO är speciellt, tycker Kerstin, Hans, Britt-Inger och Martin, som Accent träffat för ett samtal om medlemskapet.

"Oetiskt handla möbler på IKEA"

Att företaget Norrgavel gör möbler som tar hänsyn till miljön är en självklarhet för grundaren Nirvan Richter.

■ **MILJÖ** När kärnkraftsdebatten rasade på 1970-talet tog Nirvan Richter ställning för en hälsosammare jord. För honom har det alltid varit självklart att tillverka ekologiskt – men det är först nu som medvetenheten börjar växa på allvar bland allmänheten.

– Jättekul, men det är viktigt att komma ihåg att miljöengagemanget bara lindrar symptomen på ett större problem; varför vi konsumerar. Att köpa möbler för att bli lycklig är ingen smart idé, men om man är lycklig i betydelsen att man förstår att verkligen leva, så blir det naturligt att unna sig det som känns riktigt bra, säger Nirvan Richter och tillägger att ekologiskt tänkande inte innebär någon försakelse, utan tvärtom ger hopp, energi och befrielse.

HAN BESKRIVER FÖRETAGETS GRUNDTANKE med orden enkelhet, känsla och närvaro. Det handlar om ett annorlunda förhållnings-sätt till inredning och livet i stort. Möblerna är enkla och funktionella. Ett bord är ett bord, en skrivbordslåda lagom stor för att rymma A4-papper och förvaringshyllan sväljer på ett självklart sätt vikta tröjor. Hela sortimentet är Svanenmärkt.

– Designen är "otrendig" och stillsam, det är inga möbler man impulsköper för att de är häftiga, utan möbler som med tiden vinner ägarnas hjärtan och blir till

Nirvan Richter gör möbler för en bättre miljö.

»I längden blir det en god affär att köpa en kvalitetsprodukt, som håller en hel livstid.«

gamla "trotjänare" i hemmet, säger Nirvan Richter.

Endast förnyelsebara råmaterial som äggtempera, såpa, linne och ull används. Träslagen är inhemska, som björk, ek och bok och möblerna tillverkas i Sverige. Det gör möblerna exklusiva och priserna höga.

– Men så håller de också i generationer. I längden blir det en god affär att köpa en dyrare kvalitetsprodukt som håller en hel livstid.

Måste miljövänligt vara så dyrt att bara ett fåtal har råd att handla?

Nirvan Richter bollar tillbaka frågan. Vad är att ha råd? En halv miljon svenskar åker varje år till Thailand. Många kör stora och dyra bilar. De snaskar i sig kilovis med chips och godis.

– Det är delvis en fråga om prioriteringar. Vi är styrda av ett sätt att tänka och där vissa saker får kosta, medan annat inte får kosta någonting. Det är djupt oetiskt att köpa billiga möbler från IKEA som tillverkas utan hänsyn till människa och miljö.

SAMTIDIGT ÄR NIRVAN RICHTER medveten om att långt ifrån alla kan prioritera högkvalitativa ekomöbler och jobbar därför på att få ner priserna på Norrgavels bassortiment, för att nå ut till fler. Han hoppas att om fler upptäcker fördelarna med företagets möbler så ökar intresset och medvetandet, vilket i sin tur kan skapa en efterfrågan som sätter press på andra tillverkare. Höga volymer sänker ju priset.

– Min vision är helt nya spelregler där människor förhåller sig annorlunda till konsumtion och där vi lever i samklang med naturen.

MARIA ZAITZEWSKY

NIRVAN RICHTER

ÅLDER: 53

FAMILJ: Sambo, fyra vuxna barn

BOR: i Lund

YRKE: VD för Norrgavel, möbelsnickare och husarkitekt

GODA NYHETER

Lovsjunger svensk framtid

FRAMTID Sverige ligger i täten i Europa vad gäller framtidsutsikter. I en undersökning gjord av Berlininstitutet för befolkning och utveckling visar det sig att Sverige kommer trea efter

Island och Schweiz. Det gör oss bäst i EU. Det tio sidor långa kapitlet om Sverige är en lovsång till jämställdheten, integrationspolitiken och innovationskraften. Längst ner på listan kommer de forna kommunistländerna, exempelvis före detta Östtyskland.

Lyckan kommer och stannar

LYCKA Svenska pensionärer är lyckliga. I Europa är det bara danska gamlingar som är mer nöjda, visar en undersökning. Bilden av den svenska gnälliga pensionären är alltså en myt.

93 procent uppger att de är nöjda med livet.

Fler jobbar ideellt

ENGAGEMANG Intresset för att engagera sig ideellt ökar. Volontärbyrån förmedlar i snitt 250 kontakter

i månaden till olika frivilligorganisationer.

Sverige är ett av de mest engagerade länderna i världen tillsammans med USA, Holland, Island och Norge. 90 procent är med i någon förening och 51 procent engagerar sig aktivt.